27րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7346 23 ՅՈՒՆԻՍ 1910 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

6 Juillet 1910 27me année N. 7346

ԽՄԲԱԳԻՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ էջը

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ՋԵՂԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋԸ

ԵԱՆԷՕՔՈՒԻ ԲԱՌԱՐԱՆԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Պատրիարքարանի ներսն ու դուրսը գործուած ջեղծումները, անխիղճ պաշտօնեաներու չհաւատարմութիւնները, ազգին նիւթական շահերը պաշտպանելու կոչուած մարմիններու մեղապարտ անհոգութիւնն ու անտարբերութիւնը օրուան յուզիչ խնդիրներն են այս միջոցիս։ Ամբողջ պոլսահայ հասարակութիւնը յուզուած է պարզուած գայթակղութիւններուն հանդէպ և ամէն ոք արմատական մաքրագործում կը պահանջէ։ Սակայն դժբախտաբար իշխանութեան գլուխ գտնուողները պէտք եղած կորովը ցոյց չեն տար և նոյն իսկ առաջին վայրկեանի թափն ու եռանդը, որոնք ցոյց տուեցան իբրեւ անաչառ ու վճռական մաքրագործումի յուսատու քայլեր, մեղմացած ըլլալ կը թուին և կարծես ջանք մը երեւան եկաւ գայթակղութիւնը սահմանափակելու, միմիայն Հրանտ Մարգարեանի մը վրան կեդրոնացնելու խնդիրը և նոյն իսկ զայն ալ արդարացնելու, եթէ կարելի է։

Գործելու այս դրութիւնը ալխտաբեր և միանգամայն ամօթալի է։ Ազգային իշխանութիւնը եթէ ներկայ գայթակղութիւններուն աչք գոցել ուզէ, եթէ փորձէ, ու և է նկատումներով, երեւան ելած ու դեռ ելլելիք ջեղծումները ծածկելու և խնդիրը մարելու, այլ եւս մի անգամ ընդ միշտ իր հեղինակութիւնը պիտի կորսնցնէ հայ ժողովուրդին առջեւ և պարկեշտ մարդերու աչքին վարկաբեկ պիտի ըլլայ։

Միմիայն Եանէօքուի կտակին խնդիրը եթէ ուզուի իր ամէն երեւոյթներովը խիստ ու անաչառ քննութենէ մը անցընել, խնդրին հետ հեռուէն կամ մօտէն շահ կամ կապ ունեցող բոլորովին անկաշկանդ ու անկեղծ անձերու միջոցաւ, բաւական է շատ մը մեծ ու պզտիկ ջեղծարարներ դիմակազերծ ընելու համար։ Եւ սակայն ճիշդ այդ Եանէօքուի կտակին խնդիրն է որ տակաւին պէտք եղածին պէս ձեռք չառնուեցաւ, հակառակ որ հարցապնդում մըն ալ եղաւ այդ մասին Միրզա էֆ. Մսերեանի կողմէ, ու հարցն ալ անցաւ Ազգ. Ժողովի օրակարգին մէջ։

Այդ փորձանքաւոր կտակին մութ մնացած գլխաւոր կէտերէն մէկը Շահրիկեան – Գարաեան-Բասմաճեան համաձայնութիւնն է ապահովաբար։

Բարիզէն Կարապետ Բասմաճեան իր պատկանած կուսակցութեան օրկանին մէջ այդ մասին բացատրութիւն մը տուած է, որ աւելի կատակաբանութիւն մըն է և մեր քիթին խնդալու ձեւ ունի։

Նախորդ Վարչութեան երկու հեղինակաւոր անդամներուն և բանասէր Բասմաճեանի միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը ծանօթ է, մանաւանդ իր զարմանալի, ու նոյն իսկ կարելի է ըսել, ապշեցուցիչ հանգամանքովը։

Բասմաճեան Կտակաց Հոգաբարձութեան հետ կը համաձայնի Եանէօքուի բառարանը պատրաստել 1500 և նոյն իսկ հազար ոսկիի վարձատրութեան մը փոխարէն։ Մէջ կը մտնեն Շահրիկեան ու Գարաեան էֆէնտիները և նոր համաձայնութիւն մը կը գոյացնեն՝ որուն համեմատ Բասմաճեանի կը տրուի 50000 ֆր.։

Բասմաճեան այս իրողութիւնը կը հաստատէ, խոստովանելով որ երկրորդ կարգադրութենէն ինք 573 ոսկի աւելի շահած է։ Եւ զարմանալին այն է որ, ըստ Բասմաճեանի բացատրութեան, Շահրիկեան ո՛չ թէ կողմնակցութիւն չէ ըրած իրեն, այլ նոյն իսկ պատճառ եղած է որ գործին կարգադրութիւնը վեց ամիս ձգձգուի։

Բայց Բասմաճեան անկեղծաբար ու ներողամիտ է. ո՛չ միայն Շահրիկեանը չդատապարտեր, այլ «անաչառ բնաւորութեան և ուղղամիտ ընթացքի» վկայական մը կուտայ անոր։ Ի վերջոյ Բասմաճեան կը խնդրէ որ զինքը հանգիստ թողուն և Եանէօքուի կողմէ ազգին կտակուած բուն գումարին վրայ ապօրէն կերպով 25 % ժառանգորդներուն տրուելու խնդրով զբաղին։

Իրաւունք ունի՝ բայց մէկը չարգիլեր միւսը։ Կրնանք թէ՛ 25 % խնդրով և թէ բառարանի մասին եղած կարգադրութեամբ զբաղիլ։ Ինչպէս ըսի Եանէօքուի կտակին խնդիրը բազմակողմանի է։ Ջեղծումներու բուրաստան մըն է ան ուրկէ կարելի է զանազան փունջեր կազմել։

Դառնանք ուրեմն բառարանի խնդրին։

Բասմաճեան կ'ըսէ թէ Եանէօքուի բառարանին պատրաստութիւնը կտակարարին կամքին համաձայն իրեն յանձնելու որոշում տրուած է։

Արդ, արդի Վարչութեան Ազգ. Ժողովի բերած բացատրութեան համաձայն կտակարարը այդպիսի կամք մը չէ յայտնած երբեք։

Եանէօքու ուզած է որ բառարանին պատրաստութիւնը յանձնուի կա՛մ Վենետիկի Մխիթարեաններուն, կա՛մ Վիէննայի Մխիթարեաններուն, և եթէ կարելի չըլլայ անոնց հետ համաձայնիլ, այն ատեն պայմանաւորուիլ Կարապետ Բասմաճեանի հետ։

Արդեօք Գարաեան-Շահրիկեան զոյգը երբեք նկատի առի՞ն կտակարարին յայտնած կամքը և Բասմաճեանի հետ համաձայնելէ առաջ բանակցեցա՞ն յիշեալ երկու միաբանութիւններուն հետ։

Ասիկա լուսաբանութեան կարօտ հարց մըն է։

Անաչառ և ուղղամիտ մարդ մը, այնպէս ինչպէս որ է Շահրիկեան, ըստ Բասմաճեանի վկայութեան, հարկ էր որ յարգէր կտակարարին կամքը և ո՛չ թէ միմիայն համաձայնիլ Բասմաճեանի հետ։

Ու յետոյ կրկին կը դառնանք սա անլուծելի հանգոյցին։ Ինչո՞ւ Գարաեան-Շահրիկեան զոյգը 1,500 ոսկիով կարգադրուած համաձայնութիւն մը պէտք զգացած է 50.000 ֆրանքի բարձրացնել և Նորայրի բառարանին մեծութեամբ 7–8 հատորներէ կազմուելիք գործ մը վերածել «մէկ հատիկ միջակ հատոր»ի մը, ինչպէս կը գրէ Կարապետ Բասմաճեան իր բացատրողական նամակին մէջ։

Մէկ կողմէն վարձատրութիւնը կրկնապատկել առանց ստիպեցուցիչ պատճառի մը, միւս կողմէ աշխատութիւնը անհունապէս նուազեցնել, ութը խոշոր հատորներու տեղ՝ մէկ հատիկ միջակ հատոր մը ուզելով Բասմաճեանէ։ Ո՞ւր տեսնուած է այս կերպ անաչառ և ուղղամիտ համաձայնութիւն մը։

Եւ զարմանալի է որ հակառակ թերթերու արդար բողոքներուն, հակառակ Ազգ. Ժողովի մէջ եղած հարցապնդումներուն, հակառակ արդի Վարչութեան Ազգ. Ժողովին բերած ջախջախիչ յայտնութիւններուն, Շահրիկեան և Գարաեան էֆէնտիները անսովոր լռութիւն մը կը պահեն այս խնդրին նկատմամբ, լռութիւն՝ որ կամաց կամաց շատ պերճախօս կը դառնայ հասկցողին համար։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

"ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ ՍԻՐՏԸ,,

ՄԵՐՈՒԺԱՆ* ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Սուտէն գացողներ ալ եղա՞ծ են արդեօք հոն։ Վերջապէս, եթէ այդ ոտանաւորը Եղիսէն յիշատակին պատիւ մը ընելու համար գրեցիր, հատորիդ հմայքը կը պահանջէր որ իր մէջը չըլլար ան։

Չորրորդ մաս, Սարսուռներ, կը պարունակէ 14 քերթուած՝ որուն ամէնուն վրայ զատ զատ խօսիլ ձանձրացուցիչ պիտի ըլլար ընթերցողին համար։

Եօթը հատը, Լացողներ, Անձկութիւն, Վարդերուն ննջեարը, Դառնութիւն, Տիեզերական, Մարդկային և Ոճիր յաջող ու ազատ կտորներ են։ Վերջինին սատուն, օրինակի համար հիանալի պատկեր մըն է.

Մեհեանները մէկիկ մէկիկ կը փլչին,—
Հին աստուածներ երջանկութեան եւ յոյսի։
Մրբիկներ մշտահալած երազին
Աւերակին վրայ ոստայն կը հիւսուի։

Նաեւ սա վերջին տունը Տիեզերականին՝

Բոլոր սուգը եղերական մայրերուն,
Այրիներուն սեւ դառնութիւն ու ոխեր,
Համատարած դժբաղդութիւնը մարդուն
Էութեանս մէջ լնացեր են այս գիշեր։

Բաղեղի պէս թախիծն հոգիս է պատեր։

Ինծի համար ապրուած բանաստեղծութեան, զգացուած հոգեկան տրամադրութիւններու գոհար մըն է։

Իսկ մնացած եօթը հատը այնքան յաջող կտորներ չեն։ Վելանելդ բռնազբօս մըն է ինծի համար։

Կը ծփծփայ կը վելակի
Թանձր վիժակը պատուհանիս,
Որ կը ցանէ գոյնն եղակի։

Ասիկա ի՞նչ ազնուութիւն ունի իբր քերթուած։ Բացի անկէ, պատուհանիդ վիժակը միայն թանձր չէ, երկայն ալ է եղեր. tapissier մը կանչել և քիչ մը կարճեցնել տալու էիր՝ որպէս զի չափը ճիշդ գար։ Ուրիշ տունի մը մէջ՝

... Բոլոր չորս դիս, կ'ըսես. ի՞նչ ըսել է բոլոր չորս դիս. չորս դի ըսելով ոչ երկու կը հասկցուի և ոչ երեք, այլ չորս, «բոլոր»ը ո՞ւր պիտի դնենք։

Լացող աղջիկին մէջ կը նկարագրես աղջիկ մը որ դիմացի տունին պատուհանն է նստած ու յետոյ կ'ըսես.

Սեղմօրէն հագուած կը զգացուի լանջքին ելեւէջն անհուն։

Անհունը մէյմը շատ մեծ կուգայ սա ըսած ելեւէջիդ համար. յետոյ, քանի որ կը զգացուի կ'ըսես, մարդ կը փորձուի հարցնել թէ ձեր մէջտեղի փողոցը ո՞ւր գնաց։ Սա ելեւէջը հեռուէն կը տեսնուի գիտնալու, բայց զգալու համար մէջտեղը ոչ թէ փողոց մը, այլ ձմրան հաստ վերարկու մը անգամ կենալու չէ։ Ճիշդ միեւնոյն պարագան է, երբ, վերջընթեր տունին մէջ կ'ըսես.

Գորգին վրայէն վեր առաւ դեղին
Կողքով գիրք մը նոր
Եւ դարձուց շուտով Բարիզեան վէպին
թերթերը բոլոր։

Թող որ վէպին բարիզեան կամ պերլինեան ըլլալը մեզ չի հետաքրքրեր, բայց կարծեմ ձեր փողոցները Նրբանցքի մը պէս նեղ են և կամ դուն աստղաբաշխական հեռադիտակ մը ունէիր ձեռքդ (պարագայ մը զոր մոռցած ես յիշելու) գրքին վէպ և բարիզեան ըլլալը հասկնալու համար։ Այդ տունիդ կը յաջորդէ վերջինը՝ զոր մեզի իբր գիւտ մը ներկայացնելու բաղձանք ունիս կարծեմ,

... Հիմա վստահ եմ թէ այդ գեղանոյն
Աղջիկը կուլար,
Վէպին մէջ մեռած ո եւ է տղայն
Ժանի մը համար։

Ես շատ վստահ չեմ չիտակը թէ, գեղանոյն աղջիկը ո և է մեռած Ժանի համար լար, քանի որ դուն դիմացը կեցեր էիր... կենդանի։

Հինգերորդ մաս՝ Մտերիմ պահեր, տասը քերթուած կը պարունակէ։

Առաջինը՝ Երազ մը արբնման, որուն ֆրանս. թարգմանութիւնը հրատարակուեցաւ վերջերս La Patrie հանդէսին մէջ, շատ գեղեցիկ է.

Ցաւերուս հետ առանձին, ա՛հ, առանձին եմ նորէն
Ի՞նչ է միտքս, — չեմ գիտեր, բայց գոյութիւն ունի ան.
Կը պտտի ամէն տեղ, կը թեւածի պչրօրէն,
Անգղի մը շեղ, օդային թեւաթափումին ճիշդ նման։

Հոգեբանական նրբութիւն, ներդաշնակութիւն ու պատկեր կայ հոս։

Հոգիս քերթուածին մէջ՝ որ շատ գեղեցիկ է նմանապէս՝

Ո՛հ, իմ մարմինս կը մեռնէ՛ր տիեզերքին պէս անփակ

Անփակը յանգ է չինէր բայց յանգ չինելու ատեն աչք հանելու պէս բան մը. տիեզերքը երբե՞ն ի վեր դուռներ ունի՝ որոնք փակ ըլլան կամ բաց։

Ուրիշ մէկ երկու ներդաշնակ և յաջող կտորներ ևս կան այս մասին մէջ. բայց նորէն անանկներ ալ կան՝ որոնք յանգաբանի մը կը վայլեն՝ բայց ոչ բանաստեղծի։

Երկու այլակերպ փէփուշ եակներ
Իրենց մարմինը արիւն է կերտեր։
Մէկը Իննին է, միւսը Նինէք,
Ոչ մէկ գիծ-գիրար կը մտնէ յաւէս։

Ի՞նչ է ասիկա. տասնեակ հանելուկներ կարդացեր եմ, բայց լուծողին մրցանակ կուտան, դուն անանկ ազդարարութիւն մը չես դրած։

Պատասխանս, ոտանաւոր նամակ մըն է Իզմիրցի տիկնոջ մը ուղղուած։ Հինգ փարանոց պուլ մը փակցնելուդ պէս հասցէին կերթար ան. աւելորդ ծախք ես ըրած հոս տպել տալով։ Այդ նամակը յաւելուած գրութիւն մըն ալ ունի։

Յ. Գ.— Կը խնդրեմ, տիկին, որ չուշացնէք ձեր այնքան յարգի
Նամակներն երկար, չըլլայ որ երբեք սպասէք կարգի,

Կը վայլէր որ այդ տիկինն ալ պատասխանէր.

Բաւ լիցի, պարոն, ձեզի հետ երբեք թէքլիֆ չունինք մենք։

Վեցերորդ և վերջին մասը՝ Աշխարհիկ երգեր, 13 քերթուած կը պարունակէ, և անոր վրայ կ'ուզեմ ծանրանալ մանաւանդ։ Ասիկա սեռ մըն է զոր շատ կը սիրեմ արդէն և կը գիտեմ որ մանաւանդ ալ կը յարմարի քու գրչիդ։ Ուստի խորհուրդ պիտի տայի որ մշակես այդ իրապաշտ, այդ հեշտաբոյր ծաղիկներէն արտադրել, առանց երբեք ազդուելու քննադատութենէն կարգ մը պաշտօնական գլուխներու, որոնց ականջը ցնցուած կրնայ ըլլալ իրենց կեղծ բարոյականի մաքրակրօնութեան դիմակին տակ։ Ով ինչ կ'ուզէ թող ըսէ, ես հրայրոզ մը, ճշմարտապէս և առանց կեղծ մաքրակրօնութեան հոտոյք զգացող մը պիտի ըլլամ միշտ սա տեսակ տողերէն.

Սենեակդ երթանք փակուինք հիմա, առանձին,
Պատուհանիդ փեղկը ես լաւ գոցելով,
Որպէս զի հոն, լռութեան մէջ ժամերով
Միայն քեզի շնչեմ ես։

Ուրիշ ոտանաւորի մը մէջ, կուրծքերը նկարագրելէ ետքը՝

Վարդ, դեռ վարդ, կոնքեր հեշտական,
Սահանքներն են ուր կը գահավիժին,
Հրապոյրներուդ մէկ Նիակարա՛ն,
Թափանցկութեամբը ձիւնածաղիկին։

Պէտք է խոստովանիլ որ հեշտանքի սարսուռներով կ'ողողեն այս տողերը ընթերցողին մարմինը և յաջող են՝ որովհետեւ այդ սեռին նպատակը ան է արդէն։

Գարմէնին մէջ՝ սա տունը,

Կը կախուի միտքիս մէջ կինը յայրատ,
Կորսակարկառ ու հեշտախտիկ ժեստերով,
Բամբիռներուն շնկոցին մէջ զուարթ,
Իր ազդրերուն կորութիւնը ցոյց տալով։

Կատարեալ լուսանկարը կը բերէ մարդուն առջեւ այդ կախարդող պչրուհին։ Ինկած աղջկան մը, շատ գեղեցիկ կտոր մըն է նմանապէս.

Այսօր նորէն փողոցին մէջ քեզ տեսայ,
Ու կուսութեանդ համար լացի դառնօրէն,
Ո՜հ, աւաղ... աղջիկ չես ալ դուն հիմա,
Թէեւ շատեր քեզ «օրիորդ» կանուանեն։

Նաև Կոյս պոռնիկին մէջ, որ ամբողջ աղուոր է, սա տունը պէտք կ'զգամ մէջ բերելու մանաւանդ.

Եւային պչրոտ ու բուռն բռնութիւն,
Հոտոտեցեր են քեզ, հրաշագործ,
Առանց ծծելու բուրումդ անգին,
Մարե հրայրքիդ ջահերն ոսկեզօծ,
Մտիր բոցանց։

Այս Աշխարհիկ երգերու մասին մէջ, միայն Արեւելեանն տարփողանէդ անհաճոյ թուեցաւ ինծի, սահմանափակ գաղափարի մը շուրջը բառերու և ածականի յորդ խճողումին պատճառաւ, և մէյ մըն ալ վերջինը, ամօթխածութիւնը պէտք եղածէն աւելի երկար կը կարծեմ, ու գէշ վերջացած սա երկու տողով.

Ներէ, տիկին, որ գոնէ աստուած ընեմ քեզի,
Քու վեհութեանդ նուիրուած այս քերթուածովը անմահ։

Մարդ երբեք ինք իր քերթուածին համար անմահ բառը չկրնար գործածել ան-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (57)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Բ.

Այս չքեղ ու հզօր բացագանչութեան պահուն, եթէ Կոստանեան յանկարծ գլուխը դռնէն խոթէր, ապահովապէս մատ պիտի խածնէր այն մաէսթրային առջեւ որով իր երբեմնի սանը այդքան ճշդօրէն և սքանչելիօրէն կ'ընդօրինակէր զինքը։

Եւ իսկոյն դառնալով աղջկանը և անուշ, գթոտ ձայնով մը.

— Ես այնքան կը համակրիմ ձեզ, օրիորդ, որ իմ այս տաժանելի աշխատութիւններուս մէջ իսկ կը փափաքիմ զբաղիլ ձեր դաստիարակութեան գործովը։ Կ'ընդունի՞ք, այնպէս չէ՞, իմ առաջարկս։

Սոֆի, համակրութեան այս ցոյցին առջեւ, այնքան շփոթեցաւ որ և ոչ իսկ բառ մը կրցաւ թոթովել. անանկ որ երիտասարդը, պատասխան մը չառնելուն, հետզհետէ աղջկանը թիկնաթոռին մօտեցաւ, անոր յառած նայուածքը, որուն մէջ կիրքի, իւրացումի չէկ լոյսեր կը վառէին։

— Չէ՞ք պատասխաներ, օրիորդ, արդեօք ձեզ օգտակար ըլլալ ուզելս անպատեհութի՞ւն մը կը նկատէք։

Աւելի մօտեցաւ մինչեւ որ իր ծունկերը այլ եւս դպան աղջկան շրջազգեստին ծալքերուն։ Եւ արագ շարժումով մը, Արշակ, թիկնաթոռին բազկին վրայէն ուր ինկած էր յուլօրէն, վեր առաւ անոր ձեռքերը և իրեններուն մէջ խանդաղատագինօրէն սեղմելով.

— Սոֆի, ըսաւ, հաւատացէք որ շատ կը համակրիմ ձեզ և կուզեմ որ սովորական աղջիկ մը չըլլաք...

Այս անվերապահ ու յանկարծական խոստովանութեան առջեւ, աղջկան աչուըները, կրած յուզման տակ, արցունքներով լեցուեցան և իր տժգոյն այտերուն վրայ կարմրութիւն մը տարածուեցաւ։

— Շնորհակալ եմ, մրմնջեց դողդոջուն և շփոթ, չհամարձակելով նայիլ իր վրայ ծառացող այդ հասակին, որուն մէջ տռփանքի հրդեհը կը բռնկէր։

— Կուզէ՞ք, օրիորդ, չեշտեց երիտասարդը, հետզհետէ աւելի սեղմելով աղջկան մանր ու բարակ մատուըները։

— Ինչո՞ւ չէ։

Այս ակներեւ ու որոշ հաւանութեան վրայ, տոքթորը ձգեց աղջկան ձեռքը և նորէն իր գիտնականի լրջութեան մէջ ապաստանելով իսկոյն, հեռացաւ, և, մտածկոտ, պահ մը պտըտելէ յետոյ սենեակին մէջտեղը.

— Օրիորդ, ըսաւ, ձեր մասին պիտի աշխատիմ այնպիսի կարգադրութիւն մը ընել որ թէ՛ ֆիզիքապէս, թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս լաւագոյն պայմաններու մէջ գտնուիք...

Արդէն իսկ, այն գիշերը, Սոֆի երազեց ինչ որ իր խոկմունքներուն յարատեւ նիւթն էր։ Ամիրայական ապարանքին խաղաղ, հաճոյալից ու հեշտալի մթնոլորտը շնչել, անոր չիջելափտա բայց և դեռ պատկառարկու շքեղութեան բարձրէն դիտել վարը, ամբոխը, անոր ռամկութիւնները, անոր տափակութիւնները, անոր թակլտուքները։ Իր միամիտ պարմանուհիի հոգին, չարաւալից հոգիի մը սաստ, շար, դիտումնաւոր խանդաղատանքի մէկ արտայայտութեանը առջեւ, կը խայտար ցնծալից, ոլորքներ կ'առնէր, անհաւատալի երջանկութիւններու հետամուտ, փառասիրութեան անուշ տագնապներու ենթակայ։ Ա՛լ չէր յիշեր իսկ իր մանկութեան հէք և անշուք բարեկամին հեծեծագին պաղատանքը. ա՛լ ականջին մէջ, կոչնակի մը տխուր ղանգիւնին պէս, չէր հնչեր անոր մարմաքալի կոծը. «Սոֆի՛, մի՛ մերժեր սէրս, վասնզի պիտի մեռնէի ատկէ...»։

Ընդհակառակը, հիմա իր երեւակայութիւնը վառող, անոր մէջ արձագանգէ արձագանգ թռչող միակ բառը տոքթորին խօսքն էր. «Սոֆի, կը համակրիմ ձեզ»։ Ու ա՜ն որքան հոգածու էր թէ՛ իր մարմինին եւ թէ իր հոգիին համար։ Սէ՛ր, արդարանալի, հպարտացնո՛ղ սէր։ Ա՛ս էր իր փնտռածը, ուզածը, երազածը։ Ու եթէ, իր անուշաւ փայփայած քաղցր երազանքներուն մէջ, Համբիկի արտասուալից աչուըները գային յանկարծ իր աչքերուն առջեւ ցցուիլ կշտամբական ու պաղատագին, այդ կսկծալի տեսիլը վանելու համար աղջիկը հզօր ճիգ մը կ'ընէր ինք իր վրայ, ու, բարձրաձայն, կարծես այդ ուրուականը իրօք դիմացը կանգնած ըլլար, արհամարհանքի աղաղակ մը կարձակէր.

— Ապո՛ւշ, ապո՛ւշ, գնա բանդ։

Մայրը, իր մարմինին թանձր ճարպաւորումին և աղջկանը համար ունեցած բնազդական կոյր և ծայրայեղ սիրոյն մէջէն բան մը ո՛չ կը զգար, ոչ կը տեսնէր։ Միայն գիտէր որ ամիրայական մեծանուն տան հետ իր յարաբերութիւնները բարիք միայն կրնային բերել իրեն ու իր աղջկանը։ Ուստի կը ծառայէր կուրօրէն, մեքենաբար, հլութեամբ, աղջկանը նորարծարծ քմայքներուն հնազանդելով անարտունջ, բնաւ նախազգացումը չունենալով այն տաժին որ կը պատրաստուէր և այն աղէտին որ իր պարզուկ ու անփառունակ երջանկութիւնը պիտի գար քանդել։

Իրիկուն մը, ճաշի ատեն, որուն ներկայ էր Մերկերեան Թադէոս աղան, Տօքթ. Մարկոսեան խզելով լռութիւնը որ կը ծանրանար սեղանին վրայ և զոր գանձապահին փչոլտուքը միայն կը խանգարէր, ըսաւ մամային.

— Մա՛մա, գաղափար մը կուննամ կոր, արդեօք դո՞ւն ինչ կ'ըսես ատոր...

— Ի՞նչ գաղափար է, զաւակս, խէրո՞վ բան է...

— Անշուշտ. սա տանը մէջ մեր մինակութիւնը քեզի բնաւ չի՞ դպիր կոր. չէ՞ս ուզեր որ կտոր մը շէննանք...

Եւ միեւնոյն ժամանակ դառնալով Թադէոս աղային, որ հաւի մը տապկուած զիստը խածնելու զբաղած էր, և որուն համամտութիւնը կարծես անհրաժեշտ կը դատէր իր յայտնած գաղափարին։ Գանձապահը, առանց ակռաները հանելու հաւին զիստէն, թաւ յօնքերուն տակէն մանր աչուըները յառեց տոքթորին, մինչեւ անոր հոգին յատակը իջնելով։

— Ի՞նչ ընենք, ընտա՞ր շէննանք, զաւակս, կը հարցնէր տիկին Մարկոսեան վար դնելով պատառաքաղը եւ տղուն երեսը նայելով։

— Շէննալը ձգէ, աւելցուց երիտասարդը, ա՛լ դուն առաջուանը չես, մամա, չես կրնար աշխատիլ, տունին մէջը անանկ մէկը պէտք է որ դուն ազատ ըլլաս միշտ հանգիստ նստելու...

— Է՛յ ի՞նչ ընենք։

— Միտքս գաղափար մը կայ, չեմ գիտեր դուք ի՞նչ կ'ըսէք, շարունակեց տոքթորը իր երկու սեղանակիցներուն նայելով փոխնիփոխ, սա մեր լուացարարը և իր աղջիկը շնորհքով խելօքիկ մարդիկներ կերեւան կոր, տունին մէջ առնենք, հոս պառկին ելլան, ուտեն խմեն, և ասոր փոխարէն մեզի ծառայեն... Մամաս աս աղջիկէն շատ հազ ըրած է արդէն, չէ՞ մի, մամա...

(Շարունակելի)

յուշ և ատիկա գրչի վրիպանքէ տարբեր բան մը չեմ ենթադրեր որ ըլլայ քու կողմէդ։

Ամփոփելով խօսքս՝ որ արդէն երկարեցաւ՝ գոհունակութիւնս ունիմ տեսնելու թէ, Նախորդ համարներուդ մասին ըրած դիտողութիւններէս մի քանին ընելու հարկին մէջ չեմ այս անգամ։ Բայց բարեկամի գլխաւոր խորհուրդը, զոր նորէն կրկնելու պարտաւոր կզգամ ինքզինքս, սա է թէ, չատ և չատ արտադրելու փորձութիւնը մինչ կայ մէջդ և առէջ զգուշանալու ես, իբր ճշմարտապէս տաղանդիդ վնասակար արտադրութիւն մը։ Կամք ըրէ այդ փորձութեան դիմադրելու և կեանք տալու միայն անանկ քերթուածներու, զորս իրապէս զգացած ու ապրած ըլլաս։ Բնաւ կասկած չունիմ թէ բոլոր յաջող կտորները այդ պայմաններուն տակ գրուածներն են։ Երբ անգամ մը վարժութիւն ընես կեղծ, երեւոյթական ու խարուսիկ տպաւորութիւնները զանազանելու խորունկ, «Ես»իդ մէջ թափանցող, զայն ցնցող զգացումներէ զանազանելը, և միայն վերջիններուն կեանք տաս, այն ատեն աւելի բծախնդիր պիտի ըլլաս արտադրութիւններուդ մասին։

Հրատարակութիւնները աւելի ցանցառ պիտի ըլլան այդ կերպով, բայց անոնց հմայքը աւելի խորունկ, աւելի տեւական ու անխառն։ Գէթ ես իմ մասիս, միայն անանկ կտորներ պիտի ուզէի տեսնել քու ստորագրութեանդ տակ, որոնց մասին գնահատութենէ տարբեր բան մը չունենամ ըսելիք։ Ու ատիկա ճիշդ այն անկեղծութեամբ՝ որով քննադատութիւններս կը ներկայացնեմ—նոյն իսկ երբեմն չատ բծախնդրութեամբ։ Չէ՞ որ վերջապէս քննադատելը աւելի դիւրին է քան արտադրելը։

ՓԱՅԼԱԿ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԻ

ՊԱՅՔԱՐԸ

Աթէնքէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Կրետէի Ազգ. Ժողովը, որ երկուշաբթի օր պիտի գումարուէր, յառաջիկայ շաբթուան վերջը յետաձգուած է։ Միխէլատաքիս-Բունտուրոս ընդդիմադիր կուսակցութիւնը իրեն համախոհներ կը գտնէ՝ իսլամ երեսփոխանները առանց երդումի չընդունելու մասին։ Կզզիին ժողովուրդն ալ ուժ կուտայ ընդդիմադիր կուսակցութեան։ Հաւանական է որ այդ պայմաններուն մէջ Վէնիզէլոս հրաժարական տայ և կրետական գործերուն վարիչ ըլլալէ դադրի։

⁂ Հելլէն կառավարութիւնը ծանուցագիր մը յղելով բոլոր երեսական պետութեանց, ցոյց կուտայ թէ անհրաժեշտ պէտք կայ պաշտպան տէրութեանց փափաքը յարգելու՝ ընդհանուրին չահուն համար։ Կը սպասուի որ ի՛նչ արդիւնք առաջ պիտի բերէ այդ ծանուցագիրը։ Հելլէնական և քրիստոնէական աշխարհին մէջ յուզումը կ'աւելնայ երկու ծանրակչիռ խնդիրներու պատճառաւ, այն է Կրետէի խնդիրը և Մակեդոնիոյ վիճակի եկեղեցիներու խնդիրը։

⁂ Հանեայէն կը հեռագրեն թէ ընդդիմադիր կուսակցութեան անհաշտ ընթացքին հետեւանքով՝ Պ. Վէնիզէլոս ստիպուած է հրաժարիլ։ Պ. Վէնիզէլոս Աթէնք պիտի երթայ յուլիսի սկիզբները, Ցունաստանի մէջ նոր կուսակցութիւն մը կազմելու համար սահմանադիր վերաքննիչ ժողովի ընտրութեանց առթիւ։

⁂ Հանեայի ընդհանուր հիւպատոսները Պոլսոյ իրենց դեսպաններուն կը ծանուցանեն որ Կրետէի Ազգ. Ժողովին յետաձգումը պէտք է վերագրել սա իրողութեան թէ Կրետացիները չեն ընդունիր տէրութեանց վերջին ծանուցագրին պարունակած երեք կէտերը։

⁂ Կրետէի Ազգ. Ժողովին գումարումը այսօրուան կամ յաջորդ օրուան յետաձգուած ըլլալ կը թուի, կ'ըսէ Հանեայէն հեռագիր մը։ Երեսփոխանները, բաց ի Պ. Վէնիզէլոսի կուսակիցներէն, տրամադիր չեն իսլամ երեսփոխանները առանց երդումի ընդունելու։ Սակայն կը յուսացուի որ առժամեայ կառավարութիւնը բուռն ընդդիմութեան մը չպիտի հանդիպի։

⁂ Աթէնքի օսմ. դեսպանը արտաքին գործոց նախարարութեան կը հեռագրէ թէ Կրետէի Ազգ. Ժողովին նիստը յետաձգուած է յառաջիկայ հինգշաբթի օրուան, Պ. Վէնիզէլոսի ու ընդդիմադիր կուսակցութեան միջեւ ծագած անհամաձայնութեան հետեւանքով, որ կը մերժէ ընդունիլ իսլամ երեսփոխանները, առանց երդում ընելու։ Դեսպանը կը յարէ թէ տէրութեանց վերջին ծանուցագիրը մեծ գայրոյթ առաջ բերած է Կրետէի մէջ։

⁂ Անաթոլիկոս Թախիդրոմոս Աթէնքի իր մասնաւոր թղթակցէն հեռագիր մը ստացած է, որուն համաձայն, Կրետէի կացութիւնը մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան։ Ընդդիմադիր կուսակցութեան անհաշտ ընթացքին վրայ հասած հեռագիրներէն յետոյ, նախարարները նիստ գումարելով՝ որոշած են խորհուրդ տալ Կրետացիներուն, որպէս զի տէրութեանց կամքը յարգեն անոնք։ Աթէնքի լրագիրներու բանծին նայելով, Պ. Միխէլատաքիս ու Պ. Բունտուրոս, ընդդիմադիր կուսակցութեան երկու պետերը, կը պնդեն իսլամ երեսփոխանները չընդունելու մասին։ Պ. Միխէլատաքիս յայտարարած է թէ Կրետացիներուն համար նախընտրելի էր անձնասպան ըլլալ քան թէ կցումէն հրաժարիլ, իսլամ երեսփոխանները ընդունելով։ Միւս կողմէ Պ. Բունտուրոս կը նախընտրէ որ Պ. Զայիմիս իբր բարձր քոմիսէր Աթէնք դառնայ։

⁂ Գերմանիոյ գործակատարը, առջի օր, եպարքոսին հետ տեսակցութիւն մը ունենալով, ծանոյց թէ իր կառավարութիւնը տրամադիր է բանակցութեանց մասնակցելու, պայմանաւ որ Սուլթանին վեհապետական իրաւունքները և կայսրութեան չահերը պաշտպանուին։ Աւստրիոյ դեսպանն ալ եպարքոսին հետ ունեցած տեսակցութեան մէջ յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը որոշած է օսմ. կառավարութեան աջակցիլ, ու եւրոպական տէրութեանց հետ համախորհուրդ, կրետական խնդիրը լուծել Թուրքիոյ չահերուն համապատասխան կերպով։ Նախարարապետը շնորհակալութիւն յայտնեց։

⁂ Մանասթրրի կուսակալը կը հեռագրէ թէ հելլէն կառավարութիւնը Թուրքահելլէն սահմանագլխի գիւղացիները կը զինէ։ Մեծ գրգռում կը տիրէ հելլէն ժողովրդեան մէջ։ Կուսայոյց միթինկներ կը գումարուին բոլոր քաղաքներուն մէջ։

⁂ Երկար բանակցութիւններէ յետոյ, Ցունաստան որոշած է 250 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մը կնքել և կ'ըսուի թէ պիտի յաջողի։ Ցունաստան որոշած է 4 միլիոն փամփուշտ յանձնարարել աւստրիական Զօթ տան։ Փամփուշտները դեկտեմբերի վերջը պիտի յանձնուին։

⁂ Հելլէն մամուլը բուռն կերպով կը յարձակի արքայական տան և զայն շրջապատողներուն վրայ, իբրև պատասխանատու արդի վիճակին։ Հելլէնական լրագիրները կը պահանջեն որ կառավարութիւնը փութով առաջ տանի իր սպառազինութիւնները։

⁂ Պոյքոթի յանձնախումբը, հակառակ կառավարական հրամաններուն, որոշած է պոյքոթը շարունակել մինչեւ որ բանակցութիւնները սկսին տէրութեանց ու օսմ. կառավարութեան միջեւ, կրետական խնդիրը վերջնապէս լուծելու համար։ Այդ յանձնախումբը նոյն իսկ որոշած է աւելի խստացնել պոյքոթը, և այդ նպատակաւ շրջաբերականներ ղրկած է գաւառները։ Յանձնախումբը օտարահպատակներուն ուղղած շրջաբերականով մը կը ծանուցանէ թէ հելլէնական շոգենաւերով եկած և օտարահպատակներուն վերաբերող ապրանքները պիտի պարպուին այսօրուընէ սկսեալ։

⁂ Դեսպանները, առջի օր, եպարքոսին ու ներքին գործոց նախարարին բողոքեցին պոյքոթին շարունակման դէմ, յայտարարելով թէ իրենց հպատակները կը վնասուին։ Նոյն իսկ վնասի հատուցում պիտի պահանջեն, եթէ չդադրի պոյքոթը։

⁂ Իսմիրի հելլէն շոգենաւին բեռները առջի օր չպարպուեցան։ Ուղեւորներէն կիներն անգամ անձամբ փոխադրեցին իրենց գոյքը։ Սկիւտարի մէջ գոց կը մնան հելլէնահպատակներու վաճառատուները։

⁂ Լ. Հէրըլտ դեսպաններուն բողոքին առթիւ հետեւեալ դիտողութիւնները կ'ընէ. «Տակաւ բողոքները կ'աւելնան։ Դեսպանները կրնան չատ լաւ տրամադրութիւններ ունենալ օսմ. կառավարութեան հանդէպ, բայց երբ իրենց հպատակները վնասներու կ'ենթարկուին պոյքոթի հետեւանքով, այն ատեն կը ստիպուին բողոքել։ Մնաց որ, այդ պատճառաւ անխուսափական վիճակի մը մատնուած ենք, որուն մինչեւ հիմա հանդուրժեց Եւրոպա, բայց այսուհետեւ անհանդուրժելի կերպով չպիտի հանդուրժէ։ Սա ալ կայ որ այդ նախընթացը կրնայ իրական վտանգ մը դառնալ մեծ տէրութեան մը հետ վէճ մը ծագած պարագային։ Եթէ այդպիսի բան մը պատահի, կարելի պիտի ըլլայ յայտարարել մեծ տէրութեան մը թէ կառավարութիւնը խափանած է պոյքոթը, բայց բեռնակիրներու արհեստակցութիւնը չի համակերպիր կառավարական հրամաններուն։»

⁂ Նախարարաց Խորհուրդի որոշումով, Թուրքիա մուտքը արգիլուեցաւ Սիերաղմա անուն հելլէնական լրագրին, որ Աթէնքի մէջ կը հրատարակուի Բարիսի տեղ։

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Երէկ համառօտակի գրած էինք Յունաց Պատրիարքին այցելութիւնը եպարքոսին։ Հագգը փաշա ջանացած է ապացուցանել թէ կառավարութիւնը բնաւ չի ձգտիր օրթոտոքս եկեղեցիին իրաւունքներուն վնասել՝ վիճելի եկեղեցիներուն նոր օրէնքին գործադրութեամբ։ Վարչապետը աւելցուցած է թէ, ընդհակառակը, կառավարութիւնը ջերմապէս համոզուած է որ Յոյներու չահերը կը փրկէ 1903ի մարդահամարին վրայ յենլով. Նոյն իսկ խոստացած է Մակեդոնիոյ մէջ նոր եկեղեցիներ չինել Յոյներուն համար։ Նոյնպէս Հագգը փաշա հաւաստած է թէ Յոյն Պատրիարքարանի չահերը պիտի յարգուին բացարձակապէս։ Պատրիարքը յոյն ազգին դէմ եղած այդ անիրաւութեան, յոյն եկեղեցականներու և ուսուցիչներու ձերբակալման, նոր զինուորներու մասին բողոքելէ յետոյ, ծանուցած է թէ Սուլթանին ներկայանալու թուականը յետաձգուած է, նախապէս համաձայնելու համար Խառն Ժողովին մէջ։ Պատրիարքին մեկնումէն յետոյ Եպարքոսը պալատ երթալով, եկեղեցիներու խնդրին վրայ երկարօրէն տեսակցած է Սուլթանին հետ։ Հագգը փաշա յետոյ այցելութիւն տուած է դահաժառանգ իշխանին։

⁂ Աթէնքի մէջ մեծ յուզում առաջ բերած է Մակեդոնիոյ եկեղեցիներու օրէնքին կայսեր կողմէ վաւերացուած ըլլալը։ Լրագիրները բուռն յարձակումներ կ'ընեն Ժէօն-Թուրքերուն դէմ։

⁂ Բարձրաստիճան յոյն եկեղեցական մը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Լա Թիւրքիի մէկ խմբագրին. «Անկարելի է որ չըմբռնենք այս օրէնքին անպատեհութիւնը, քանի որ անով անիրաւաբար նորէն մէջտեղ կը հանուի մակեդոնական փշալից և մշտնջենական խնդիրը։ Ինչ պէտք կար Սենատոյ նախաշրջանը աւարտելու միջոցին փութով քուէարկել տալու այս օրէնքը, որուն նկատմամբ Պատրիարքարանը արդէն նախապէս իր դիտողութիւնները ու տեսակէտը պարզած էր։ Մակեդոնիոյ մէջ եկեղեցիները յանձնուած էին տեղական իշխանութեանց և անոնց հսկողութեան տակ գոց կը պահուէին. այս վիճակին մէջ ձգուելու էին։ Բաւական էր ազդու կերպով արգիլել կազմութիւնը հրոսախումբերու, որոնց պատճառած ահաբեկումին ու բռնութեան հետեւանքով էր որ տեղի ունեցան վերջին տարիներու բոլոր դէպքերը, և կառավարութիւնն ալ ստիպուեցաւ վէճի տակ եղած եկեղեցիները փակել։ Հիմա հաստատելով քուէարկուած այս օրէնքը նորէն պիտի արծարծէ նոյն դէպքերը, եւ ստեղծ մէկ քաղաքագէտ գործ մըն է խնդիրը նորէն երեւան հանել։ Վարչապետը կոչում կ'ընէ հայրենասէր ու համերաշխ ոգիի, զոր Փեների Պատրիարքարանը միշտ ցոյց տուած է կառավարութեան հետ իր ունեցած յարաբերութիւններուն մէջ։ Թէեւ բարեբախտ ենք տեսնելով որ մեր սահմանադրական կառավարութեան վարչապետը այսպէս կ'ընդունի մեր եկեղեցական իշխանութեան ողջախոհութիւնը, բայց չենք ըմբռներ թէ վարչապետը ինչո՞ւ համար չի ձգեր որ խօսինք և պաշտպանութեան համար ձայներնիս հանենք, երբ կը զոհուինք բռնաբարումի։ Իրաւ է որ մեր քարոզած Աւետարանին մէջ ըսուած է թէ մէկ երեսիդ ապտակ զարնողին դարձուր նաեւ միւս երեսդ, բայց երբեք չենք տեսած որ ի վնաս մեզի առնըլի ունեցած յայտնի գողութեան մը առջեւ ձայն չհանենք։ Հռոմի Պապը չբանադրե՞ց Ֆրանսայի մէջ միաբանութեանց ինչքերը գնողներն ու վար դնողները, չի՞ բողոքեր նաեւ Հռոմի գրաւման դէմ։ Արդարեւ ուրիշ կերպ վարուիլ ո՛չ թէ համերաշխութեան ոգիի, այլ ճշմարիտ տկարութեան մը նշանը պիտի ըլլար։ Գողութեան մը զոհ երթալ և մինչեւ իսկ չբողոքել, ատիկա երբեք չէ տեսնուած։ Պատրիարքարանին օտար, բայց խնդրոյն իրազեկ անձեր կը հաւաստեն թէ օրէնքը քուէարկուեցաւ անոր համար որ Սոֆիայի և Պոլսոյ միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած էր, և թէ այս համաձայնութիւնը կնքուեցաւ մեր դահաժառանգ իշխանին Պուլկարիոյ մայրաքաղաքը այցելած միջոցին։ Պուլկարիա բացարձակապէս կը փափաքի որ այս օրինագիծը գործադրութեան դրուի, որովհետեւ այս կերպով Մակեդոնիան պուլկարացնելու համար իր ասպարէզը ընդլայնուած պիտի ըլլայ։ Պուլկարիա այս փոխարինութիւնը պահանջեր է իր կողմէ Թուրքիոյ ընծայուած աւելի կամ նուազ իրական փոխարինութիւններու դէմ, ինչպէս, օրինակի համար, այս միջոցիս չատ ծեծուած արտաքին խնդրի մը՝ Կրետէի խնդրին մէջ։ Մենք կը կարծենք թէ ասոնք զրոյցներ են, որովհետեւ չենք համարձակիր անոնց հաւատալ, քանի որ անձկութեամբ կը հարցնենք թէ Սոֆիա, Աթէնք կամ Պելկրատ ի՛նչ չահ ունին միջամտելու համար եկեղեցիներու այս խնդրին, որ Օսմանցիներուս համար սոսկ ներքին խնդիր մըն է։ Այդ մայրաքաղաքներուն կառավարութիւնները միջամտելու ո՛ և է իրաւունք չունին և չենք ընդունիր անոնց միջամտութիւնը։ Արդեօք բախտի բերմամբ օսմանցի Յոյներս պարզապէս ծախուեցա՞նք օտար չահերու օգտին համար և մեր եկեղեցիներն ու վարժարանները պիտի յանձնուի՞ն անոնց որոնք մեզի դէմ անխիղճ պայքար ու պատերազմ կը մղեն, որովհետեւ օսմ. կառավարութիւնը գործ ունենալով հելլէն կառավարութեան հետ, որ Յոյներուս հետ ամենեւին առնչութիւն չունի, կ'ուզէ ապահովել օտար տէրութեան մը չէզոքութիւնը պատերազմի առթիւ։ Շատ ցաւալի է այսպէս մտածել։»

⁂ Եպարքոսը դատական և ներքին գործոց նախարարութեան ուղղուած թէզքէրէով մը հաղորդած է եկեղեցիներու օրէնքին պատճէնը, գործադրելու համար զայն։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Զինաթափումը կը շարունակուի։ Բէճէպ, Մէվլուտ, Վանկէլ, Զաքեր և Պայրամ անուն պարագլուխները ձերբակալուած են։

⁂ Մանասթրրի կուսակալը կը ծանուցանէ թէ ապստամբութեան մասնակցողներէն տասնըութը Ալպանիացիներ ձերբակալուած են և յափշտակուած չատ մը անասուններ իրենց տէրերուն վերադարձուած են։

⁂ Օսմ. կառավարութեան կողմէ եղած դիմումներուն վրայ, Գարատաղի կառավարութիւնը հաւանութիւն յայտնած է օսմ. կառավարութեան յանձնելու պայրաքտար Իսա Պոլեթինը, որ Գարատաղ խոյս տուած է։ Տիրքօվայի Պատերազմական Ատեանին առջեւ պիտի դատուի։

⁂ Նիւր Հագիգաթ կ'ըսէ թէ յունիս 16էն սկսեալ պաշարման վիճակ յայտարարուած է Տէպրէի մէջ։

⁂ Սելանիկէն կը հեռագրեն յունիս 18 թիւով.— Ճշգրիտ կերպով չէ կարելի հասկնալ թէ ի՛նչ կացութիւն կը տիրէ Լումայի, Հասի և Մալիսիայի մէջ։ Թղթակիցներ չեն ընդունուիր՝ արշաւախումբին գործողութեանց հետեւելու համար։ Մօտերը կարեւոր կեդրոն մը չգտնուելուն պատճառաւ, չատ դժուար է տեղեկութիւն ստանալ։ Արշաւախումբին գործողութեանց գաղտնի պահուիլը աննպաստ կերպով կը մեկնուի։ Ինչպէս կ'ենթադրուի որ այդ կողմերու խաղաղեցումը լուրջ դժուարութեանց կը հանդիպի։ Մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով կարեւոր ընդհարումներ տեղի ունեցած են զօրքերուն և լեռնականներուն միջեւ, այդ մասին լուր չի հաղորդուիր։ Կ'ըսուի թէ Շէվքէթ Թօրղութ փաշայի զօրաբաժինը, որ Մալիսիայի մէջ կը գործէ, քանիցս կատաղի կռիւներ մղած է Թիթծայի գիւղը հանելէ առաջ։ Այդ գիւղը Տրինի ալ ափունքին վրայ հաստատուած է։ Միեւնոյն կացութիւնը կը տիրէ Հասի մէջ, ուր Օսման փաշայի զօրաբաժինը մեծ դժուարութեամբ կրցած է ճամբայ մը բանալ մինչեւ Իպալաթ գիւղը։ Այդ զօրաբաժինը բուռն յարձակումի մը ենթարկուած է լեռնականներուն կողմէ, Զօկալի մօտ։ Այդ երկու զօրաբաժիններուն կտրած հեռաւորութիւնները աննշան բաներ են՝ բաղդատմամբ գործածուած ժամանակին. այդ իրողութիւնը ցոյց կուտայ թէ զինուորական գործողութիւնները ծանր դժուարութեանց կը հանդիպին։ Մասնաւոր աղբիւրներէ ալ լուրեր չեն հասնիր Լումայէն։ Գիտցուածը սա է որ երեք զօրախումբերը տարբեր կէտերէ ճամբայ ելած, շրջանիկ շարժում մը կ'ընեն այդ գիւղին շուրջը։

ԹՈՒՐՔԵՐԸ, ՔԻՒՐՏԵՐԸ, ՀԱՅԵՐԸ

Այս խորագրին տակ Թանին խմբագրական մը կը հրատարակէ Պապանզատէ Իսմայիլ Հագգը պէյի ստորագրութեամբ, ներշնչուելով տոքթ. Սմբատ Գաբրիէլեանի մէկ յօդուածէն, որ Նիւ-Եորք հրատարակուող Կոչնակի մէջ լոյս տեսած է և զոր Թանին թերթօնի ձեւով արտատպած էր։ Այդ յօդուածը Թուրքհայ յարաբերութեանց վրայ կը խօսէր, խնդիրը համեմատութեան տեսակէտէն առնելով։ Թանինի խմբագրականը ի մէջ այլոց սա խորհրդածութիւնները կ'ընէ այդ առթիւ. «Սա իրաւ է որ Հայերուն և Քիւրտերուն միջեւ բնական անհաշտելիութիւն չկայ։ Իրենց բնական և բարոյական յատկութիւններով՝ երկու տարրերը կ'ամբողջացնեն զիրար քան թէ իրարմէ կ'անջատուին։ Քիւրտը կռուասէր է, բայց միեւնոյն ատեն կառավարութեան հրամաններուն անսացող է մեծապէս։ Խիստ բարեպաշտ է, բայց իր կրօնասիրութիւնը երբեք անհանդուրժողութեան չէ մղած զինքը։ Զայրացկոտ է, բայց երբեք՝ ոխակալ ու վրէժխնդիր։ Մէկ վայրկեանի մէջ կը մոռնայ ամենէն ծանր նախատինքները։ Առէջ զատ՝ Քիւրտը խիստ ժուժկալ և ընտանասէր է, ծնողքը կը յարգէ, ու առհասարակ կարգապահ է ի բնէ։ Այս յատկութիւններէն զուրկ չեն Հայերն ալ։ Մնաց որ, Հայերը ուրիշ ձիրքեր ալ ունին, որոնցմէ Քիւրտերը զրկուած են։ Օրինակի համար, Հայերը մեծ ընդունակութիւն ունին վաճառականութեան համար, մինչ Քիւրտերը երկրագործութեամբ կը զբաղին առաւելապէս։ Հայը յառաջդիմասէր է, կը սիրէ կատարելագործուիլ և իր հարցասիրութեան շնորհիւ կը դիւրանայ իր ձգտումներուն իրագործումը, մինչ Քիւրտը պահպանողական է, և դժբախտաբար, քաղաքակրթութեան բարիքներէն զրկուած։ Բայց կը կրկնենք, Հայերը, Թուրքերուն և Քիւրտերուն խառնուած, այդ երկու տարրերուն հետ ինքզինքնին կ'ամբողջացնեն։ Նախորդ րէժիմի բոլոր դէպքերը պատճառ եղած են որ այդ բնական համերաշխութիւնը խանգարուի։ Երկնային փորձանք մը եղաւ ատիկա։ Հիմա, Նոր րէժիմին մէջ, պէտք է մոռցնել տալ այդ բանը և վերահաստ ըլլալ թէ այդ երեք ցեղերը պէտք է համերաշխ ըլլան, քանի որ բնական և աշխարհագրական պատճառներով դատապարտուած են միասին ապրելու և մեռնելու։»

Յօդուածագիրը Կոչնակի մէկ հատուածը առաջ կը բերէ, ուր ըսուած է թէ Հայերը հեղեղի պէս արիւն թափելով՝ բան մը չեն չահած, մինչ օսմ. քօմիդէն յեղափոխութիւնը յաջողցուցած է առանց արիւն թափելու։ Կոչնակի յօդուածագիրը զգայնոտութեան կը վերագրէ Հայոց յեղափոխական շարժումը։ Ու Թանին կ'աւելցնէ թէ Հայերը զգայնոտութեան բերմամբ իւրօքինք ալ էին։ Թուրք թերթին կարծիքով, Հայերուն մէկ մասը, հին րէժիմի ատեն, սապէս համոզուած էին թէ Թուրքերը այնպիսի անկում մը կրած էին որ ալ չպիտի կրնային բարձրանալ. ուստի կարգ մը դիտաւորութեանց անձնատուր եղան. Եթէ երբեք Հայերը խորհէին այնպէս ինչպէս կը խորհին Սահմանադրութենէն յետոյ, և տարբեր ճամբէ մը չընթանային, հազարաւոր մարդիկ չէին կոտորուէր։ Թանին կ'ըսէ թէ հայ քօմիդէները կ'ուզէին Եւրոպայի միջամտութիւնը հրաւիրել, ինչ որ ա՛լ աւելի արծարծած է ատելութեան կրակը։ Թուրք թերթը Հայոց անփորձութեան կը վերագրէ իրենց բռնած սխալ ընթացքը, որով չէին գիտեր թէ ի՛նչ է իրենց ուզածը։ Սակայն երկու կողմին համար ալ աղեկէզ փորձ մը հասկցուց թէ օսմանցիութենէ դուրս հնար չէ ապրիլ ու մեռնիլ։ Թանին գիտել կուտայ որ եթէ հայ հայրենակիցները ցոյցեր չընէին, ֆէտայիի խումբեր չկազմէին, այլ ընդհանուր օսմանցիութեան անունով գործէին, հիմա հայրենիքը չատ աւելի երախտապարտ պիտի ըլլար իրենց և համաձայնութիւնը ամէն տեսակէտով կատարեալ պիտի ըլլար։

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒՄԸ

Սելանիկէն յունիս 19 թիւով կը հեռագրեն.— Մակեդոնիոյ բնակչութեան զինաթափումը կրնայ ընդհանուր տնօրինութիւն մը նկատուիլ։ Ինչպէս յայտնի է, զինաթափում կատարուած է արդէն Սելանիկի մէկ քանի գաւառակներուն մէջ, գլխաւորաբար Կեվկելիի, Ենիճէ-Վարտարի ու Տօյրանի մէջ։ Հիմա կարգը եկած է Սէրէզի գաւառակին, նախ սկսելով յունաբնակ գաւառակներէն։ Գալով այն գաւառակներուն, ուր պուլկար տարրը աւելի չատ է թուով, իշխանութիւնները չատ խոհեմութեամբ կը շարժին, վախնալով որ Սանտանսքիի դիմադրութեան կը հանդիպին։ Սթիւպի գաւառակին մէջ ընդհանուր է զինաթափումը։ Սթիւպ քաղաքին մէջ 2000 հրացան, 35,000 փամփուշտ և 10 ռումբ գտնուած են։ Քումանովայի բնակիչներուն տրուած պայմանաժամը՝ երեք օրէն յանձնելու համար իրենց զէնքերը՝ երէկ աւարտեցաւ։ Մութեսարիֆը երէկ միեւնոյն հրամանը ծանուցած է Վէլէսի (Քէօփրիւլիւ) բնակչութեան։ Միեւնոյն հրամանները տրուած են Սթիւպի միւս գաւառակներու ժողովուրդին։ Թէրօվոյի մէջ ալ քանի մը օր առաջ զէնքերը հաւաքուած են։ Նահանգին Իտարէի Ժողովը երէկուան նիստին մէջ որոշած է ամբողջ նահանգին ժողովուրդը զինաթափ ընել։ Անշուշտ այդ որոշումը մօտաւոր ատենի մը մէջ պիտի գործադրուի։ Հիւպատոսական շրջանակներու մէջ վախ կը յայտնուի որ ամբողջ Մակեդոնիոյ զինաթափումը մասին ձեռք առնուած այդ կառավարական տնօրինութիւնը վտանգաւոր ըլլայ երկրին անդորրութեան համար. այդ գրգռիչ տնօրինութիւնը, գէշ ատեն մը գործադրուելով, կրնայ հրոսախումբերը ոտքի հանել նորէն և հազարաւոր մարդիկ դէպի լեռ ելլելու մղել։ Հիւպատոսարաններու ստացած տեղեկութիւնները կը հաստատեն այդ երկիւղը։ Կ'ըսուի թէ չատ մը տեղերու մէջ բնակիչները կը պատրաստուին լեռները խոյս տալու՝ զինաթափումը սկսելուն պէս։ Եթէ այդպիսի բան մը պատահի, կացութիւնը վերջնապէս պիտի վտանգուի Մակեդոնիոյ մէջ։

ՍԱՒԹ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

Ծերակոյտի նախագահ Սաիտ փաշա իր յիշատակները դուրս կ'առնէ։ Առաջին հատորը մօտերս լոյս կը տեսնէ։ Սաիտ փաշա մանրամասնութիւններ կը հաղորդէ Համիտի տուած խորհուրդներուն վրայ՝ Եգիպտոսի և Արեւելեան Ռումէլիի խնդիրներուն մասին, խորհուրդներ որոնք նկատի չեն առնուած։ Այդ յիշատակները մեծ տպաւորութիւն առաջ պիտի բերեն։

ՊԷՐԱՆԷԻ ՄԻՋԱԴԷՊԸ

Երէկ գրած էինք Պէրանէի մէջ ծագած միջադէպին վրայ, ուր քանի մը սերպ երեւելիներ գանակոծուած էին սերպ զինուորներու կողմէ։ Առջի օր ռուսական դեսպանը և սերպիական դեսպանը Բ. Դուռ երթալով, առաջինը եպարքոսին հետ ու վերջինը արտաքին գործոց նախարարին հետ տեսակցութիւն մը ունեցան այդ միջադէպին վրայ։ Երկու դեսպաններն ալ պահանջեցին որ յանցաւորները պատժուին ու ազդու միջոցներ ձեռք առնուին՝ այդպիսի դէպքերու կրկնութիւնը արգիլելու համար։ Հագգը փաշա և Րըֆաթ փաշա յայտարարեցին թէ ո և է լուր չունին այդ մասին, հետեւաբար չէին կրնար նկատի առնել եղած պահանջումը։ Սակայն խոստացան անմիջական բացատրութիւններ պահանջել Շքոտրայի իշխանութիւններէն։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՀՄՈՒՏ ՇԷՎՔԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ՀԵՏ

Էքօ տը Բարիի մէկ խմբագիրը տեսակցութիւն մը ունեցած է պատերազմական նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի հետ։ Նախարարը յայտարարած է թէ Ալպանիան խաղաղած է։ Գալով կրետական խնդրին, Մահմուտ Շէվքէթ փաշան ըսած է թէ Թուրքիա չպիտի թոյլատրէ որ իր ազդեցութիւնը վնասուի. թերեւս Թուրքիա ներքին ինքնօրինութիւն մը տայ Կրետէի՝ Սուլթանին գերիշխանութեան ներքեւ։ Նախարարը յարած է թէ տէրութիւնները պէտք է օգնեն Երիտասարդ Թուրքիոյ, և թէ ամէն հակառակ որոշում կրնայ ծանր դէպքեր առաջ բերել Եւրոպայի մէջ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ

Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ Պոլսէն կ'իմանայ թէ ֆրանսացի դրամատէրերու խմբակ մը, որուն ներկայացուցիչն է Պ. Սալլանտրուզ տը Լամօրնէ, մենաշնորհ խնդրած է Սամսոնէն Սըվազ երկաթուղիի գիծ մը շինելու համար։ Պայմանները չատ նպաստաւոր են կառավարութեան։

ՕՍՄ. ԱԶԳ. ՏՕՆԸ

Ընդհ. ապահովութեան տնօրէն Կալիպ պէյէ, Բերայի կառավարիչ Մուհիէտտին պէյէ և արարողական պաշտօնատարէ մը բաղկացած յանձնաժողով կը կազմուած է՝ օսմ. ազգ. տօնը փայլուն կերպով տօնելու մասին կարգադրութիւններ ընելու համար։ Նախարարական խորհրդակցութեամբ մը որոշուեցաւ որ գաւառներն ալ մասնակցին օսմ. ազգ. տօնին, ընդունելութիւններով և լուսավառութիւններով։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄ.— Էլպէսանի երեւելիներէն, Նիքօլա Բէլիա, աւազակներուն կողմէ առեւանգուած է։ Աւազակները 100 ոսկի փրկանք կը պահանջեն։ Զինուորներ ղրկուած են՝ աւազակները հետապնդելու համար։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ.— Առջի գիշեր Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց, հրդեհ ծագելով երկու խանութներ այրեցան։ Փէճճիի ու գոհարավաճառի խանութներ էին ատոնք։ Փէճճիին խանութը 200 ոսկիի, իսկ գոհարավաճառի խանութը 800 ոսկիի ապահովագրուած էր։ Հասած օգնութեանց չնորհիւ, հրդեհը չանցաւ օսմանեան Նամակատան շէնքին։ Այրած խանութներուն տէրերը հարցաքննութեան ենթարկուեցան։ Կասկած կայ թէ հրդեհը դիտմամբ ձգուած ըլլայ։

⁂ Հրդեհի սկզբնաւորութիւն մըն ալ եղաւ, նոյն գիշերը, Պէպէքի ծովեզերքը գտնուող Հալիմ փաշայի ապարանքին մէջ։ Արագ օգնութեանց չնորհիւ չուտով մարեցաւ հրդեհը։

⁂ Բերա, Միմար փողոց, հանրատան մը թէյճին օրինական լապտերը կախած ատեն, վար ձգեց զայն։ Բարիւղը իսկոյն բռնկեցաւ և կինը բոցերով շրջապատուեցաւ։ Դժուարաւ կրցին մարել։ Խեղճ կինը անյոյս վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Այս ուրբաթ Ազգ. Ժողով կը գումարուի։ Աչքիս առջեւն է հրաւիրագիրը՝ օրակարգով միասին։ Շատ հետաքրքրաշարժ է։ Անոր վրայ կան յուզում և վէճ առաջ բերող խնդիրներ։ Առաջինը՝ միթինկներու խնդիրն է, այն միթինկներուն որոնք քար գայթակղութեան եղան և ժողովուրդը երկու մասի պառակտեցին։ «Վերջնական փակում» բառերը կը նշանակեն թէ Ազգ. Ժողովը մտադիր է ա՛լ այս անգամ լուծել այս հարցը՝ այս կամ այն կերպով, անշուշտ այնպիսի եղանակով մը որ վէճի, ծեծկռուքի խաշոր պատճառ մը վերնայ մէջտեղէն, և ժողովուրդին մէջ քիչ մը խաղաղութիւն տիրէ։ Թէեւ իմ անհատական կարծիքս է թէ այս միթինկային հարցը մէկ ժողովով լմննալիք հարց չէ դժբախտաբար և անոր տխուր և ցաւալի հետեւանքները ուշ կամ կանուխ պիտի կրենք։ Հայցենք նախախնամութենէն որ խնայէ մեզի և ազգին ներկայացուցիչները բարի ու խաղաղարար տրամադրութիւններով լեցնէ՝ լուծմանը համար միթինկեան հարցին, չնորհիւ հաշտարար ոգիի ու ներողամիտ զգացումներու, որոնցմէ բոլորովին զուրկ ըլլալու չեն մեր յարգելի երեսփոխանները, ի՛նչ կուսակցութեան ալ պատկանին։

Օրակարգին մէջ ուշագրաւ է նաեւ Խօանէջքուի կտակին խնդիրը, որուն ազգին գլխուն բացած փորձանքը բացատրուելու իսկ կարօտ չէ, բայց, մէկ կողմէն ալ այդ խնդիրը պատճառ եղաւ որ Ազգ. Պատրիարքարանին և անոր հետ առնչութիւն ունեցող մարմիններու մէջ մար կապած աւազակային կազմակերպութիւններ մէկէնիմէկ իրենց բովանդակ խայտառակութեամբը լոյս արեւին տակ պարզուին մերկապարանոց։ Ես կը հաւատամ որ խեղճ Խօանէջքուն եթէ պզտիկ կասկած մը ունենար թէ իր կտակը գժտութեան խաշոր տապարակ մը պիտի ըլլար, վաղ կ'անցնէր իր բարեգործական փորձութենէն։ Ամէն պարագայի մէջ, Ազգ. Ժողովը իր օրակարգին վրայ կ'ողջունէ խնդիր մը, որ կարծեմ քիչ քրտինք թափել չպիտի տայ արեւադարձային այս տաքերուն մանաւանդ։ Ուստի, աւանկ քրտնեցուցիչ հարցերու քննութեան համար ժողովասրահ մտնելէ առաջ, կարծեմ գէշ չըն ըներ եթէ պաղ լօգանք մը առնեն կամ պաղկեցուցիչ տուշ մը ընեն։

Չորրորդ խնդիրը որքան ուշագրաւ է իր հնութեամբը նոյնքան իր ծանրակշռութեամբը։ Ան է Ազգ. Ժողովոյ մեծամասնութեան խնդիրը։ Քանի մը անգամ այս խնդիրը բերուեցաւ սեղանին վրայ, բայց 71 թիւի մէկ քանի ջերմեռանդ պաշտպաններ յաջողեցան յաւէլ տալ այդ օրինական թիւը։ Երբեմն տարապայման օրինապահութիւնը ի՛նչ փորձանքներ առաջ կը բերէ։ Անկէց ի վեր դառն փորձեր հասկցուցին թէ ելլալիք ճամբայ չէ այս, եւ թէ այդ 71 թիւը այս ընթացքով աղէտ մը ըլլալու սահմանուած է ուրիշ այնքան աղէտներով բեռնաւորուած ազգին գլխուն։ Եթէ նորէն այդ խնդիրը գլուխ կը բարձրացնէ, կը նշանակէ թէ 71 թիւին սրբազնացած անհաշտելիները բաւական կակուղցած են եւ իրենց դատը նախկին եռանդով ու կորովով չպիտի պաշտպանեն։

Չէք կրնար սակայն երեւակայել թէ օրակարգին 5րդ հարցը ի՛նչ է, եւ մանաւանդ ի՛նչ պատկառելի հնութիւն է. «Տեղեկագիր Ատենապետաց Դիւանին՝ Թրքահայոց բաղձանքները Ս. Հայրապետին Ներկայացնող գրի մասին»։ Այս տեսակէտով, ապահովապէս մրցանակը շահողը կ'ըլլայ 6րդ խնդիրը, որ ոչ միայն պատկառելի է, այլ եւ պատմական. «Տեղեկագիր նոյն Դիւանին՝ Օսմանեան Խորհրդարանին մատուցանելի յիշատակագրի մասին։» Կարելի է չէք յիշեր իսկ Հայոց Ազգ. Ժողովի օրակարգին վրայ կամ ճակատագրականօրէն միշտ տակերը բազմող այս սպիտակափառ գժբախտ ծերունին։ Օսմ. Խորհրդարանին մատուցանելի յիշատակագիր, այլ եւս անյիշատակ ժամանակներու այս յիշատակագիրը, զոր Նիստերու ատեն, մերթ, Հմայեակ եպիսկ. միայն յանկարծ աթոռէն ելլալով որոտագին ու լալագին շեշտով մը կը յիշեցնէ՝ այդ բոպէին ծեծուած խնդիրը ատոր հետ կապ ունենայ կամ ոչ, այդ յիշատակագիրը Օսմ. Խորհրդարանի Ա. Նստաշրջանին սկիզբներէն կը թուագրուի, եւ հետեւաբար իր երրորդ տարեշրջանը կը թեւակոխէ նոյն Խորհրդարանին երրորդ Նստաշրջանին հետ։ Գրաւ կը բռնեմ որ Օսմ. առաջին Խորհրդարանին լուծուելէն ետքն ալ եւ նորին ատենը մեր սպիտակահեր յիշատակագիրը պիտի թափառի Ղալաթիոյ խորհրդարանին փոշոտ դիւաններուն մէջ, մինչեւ որ յոգնած սպառած անկիւն մը իյնայ վերջնականապէս։

Եթէ օրակարգին վերջին խնդիրը չեմ ուզեր յայտնել հոս, պատճառը այն է որ կա՛մ չպիտի հաւատաք ինծի կամ խնդալէն պիտի մարիք իյնաք։ Բայց աշխարհիս վրայ թուլաբերանութիւնը միայն կիներուն սեփական ախտ մը չէ. լրագրողներն ալ, աւա՜ղ, վարակուած են անկէ. եւ ապացոյցն ալ աս է որ ատոր չկրնալով զըսպել ինքզինքս, եւ ամէն վտանգ աչք առած Ազգ. Ժողովի օրակարգին 8րդ եւ վերջին խնդիրը բացէ ի բաց կը գետնեմ հոս.

«Խնդիր Ազգ. Կեդր. Վարժարանի» !!!

Խոնարհեցէք յարգանքով։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԱՌԱՒ-ՓԱԽԱՒՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ԵՐԷԿԻ ԳԱՂՏՆԻ ՆԻՍՏԸ

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԸ Ո՛Չ ԹԷ ԶԵՂԾՈՒՄՆԵՐ
ԱՅԼ... ԽՇԿԻՒԶԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԸՐԱԾ Է

Նպաստից Յանձնաժողովը, ինչպէս գրած էինք, երէկ Նիստ հրաւիրուած էր քննելու համար իր քարտուղարին՝ Հրանդ Մարգարեանի մասին եղած թէ՛ բերանացի եւ թէ գրաւոր ամբաստանութիւնները. բացառաբար այս անգամ Ժողովը գաղտնի խորհրդակցութիւններ կատարելու եւ ամէն բան խորին լռութեան մէջ թաղելու համար, հաւաքուած էր անդամներէն Զարմայր էֆ. Ճշմարտախօսեանի վաճառատունը։ Ներկայ էին բոլոր անդամները եւ նոր քարտուղար Պ. Վահան Ալաճեան ու համարակալ Պ. Խաչէրեան։ Արդէն յատուկ նամակով կանչուած էր նաեւ Մարգարեան։ Ժողովը նախ մի առ մի կարդացնել տուաւ տասը այլեւայլ անձերու կողմէ եւ մանաւանդ Սարաֆեան ստորագրութեամբ հասած ամբաստանագիրը։ Ասոնք յիշեալին կարգ մը զեղծումները ցոյց կուտային ըլլա՛յ Նպաստիցին, ըլլայ գաւ. ուսանողներու հաշիւներուն մէջ։ Ժողովականները հարցուցեր են քարտուղարին թէ ըսելիք մը ունի՞. յիշեալը պատասխաներ է թէ՝ իրեն թշնամիներուն դաւերն են եւ թէ՝ ինք բացարձակապէս անմեղ է։ Նպաստից Յանձնաժողովին անդամներէն ոմանք, որոնք չափազանց կը համակրին եղեր այս քարտուղարին... խըշկիւզարութիւններուն, երբեք չեն ընդունիր որ Մարգարեան բացարձակ զեղծում կատարած ըլլայ, այլ կրնայ տանկ խըշկիւզարութիւններ ըրած ըլլալ՝ Նպաստընկալ ուսանողներու եւ այլ կարօտ ազգայիններու եղած նպաստներու միջոցին։ Նպաստից Յանձնաժողովի անդամներէն մէկուն հետ առիթ ունեցանք տեսակցելու նիւթին շուրջ, որ յայտարարեց թէ իրենց համար Հրանդ Մարգարեան անմեղ է եւ թէ անիկա երբեք զեղծում ըսուած բանը ըրած չէ եւ ամէն բանի հաշիւ տուած է։ Մենք, ըսաւ նոյն անդամը, քննեցինք մէկ քանի ամբաստանութիւնները. կ'ըսէին թէ Մանզումէի միջոցաւ Եգիպտոսէն եկած գումար մը իւրացուցեր է. թէ ուրիշ գումար մըն ալ որ Ամերիկայէն եկած է, կը կարծուէր որ Պատրիարքարանի գանձապետը մեր քարտուղարին տուած ըլլայ. մենք այդ առթիւ արձանագրութիւններէն տեսանք որ այդ գումարները ժամանակին յանձնուած են իրենց տեղերը։ Հարցուցինք սակայն նոյն անդամին թէ՝ իրենք պաշտօնական խնդիր չպիտի՞ ընեն, երբ Տնտես. Խորհուրդը կը դադրեցնէ իրենց քարտուղարը եւ այդքան ծանր ամբաստանութիւններ կ'ըլլան անոր համար։ Ասոր պատասխանելով ըսաւ թէ՝ իրենք արդէն հրաժարական տուած են եւ մինչեւ տասը օր բոլորովին պիտի քաշուին գործէ. անկէ վերջ ըսաւ, ուրիշներ կրնան շատ բան ընել. մենք մեր քարտուղարէն չենք կասկածիր, որ երբ պաշտօնի անցանք, Պատրիարքարանը ի՛նք ղրկեց մեզի եւ մինչեւ այսօր խըշկիւզարութեամբ ծառայեց եւ ատոր փոխարէն իրեն ամսական մըն ալ յատկացուցինք։ Գալով չէքերու խնդրին, մեր հաշիւներուն մէջ բաց մը չկայ, ամէնքն ալ կանոնաւորապէս գանձուած են, միայն Մարգարեանի ասա ըրած կրնայ ըլլալ որ՝ չէքի մը գումարին տեղը պարապ ձգելով Պատրիարքին ստորագրել կուտայ եւ վրան ինք լեցնելով գանձած կ'ըլլայ։ Եթէ կ'ուզէք գիտնալ այսօրուան մեր գաղտնի ժողովին եզրակացութիւնը, աւելցուց յիշեալ անդամը, սա է որ Հրանդ Մարգարեանի մասին եղած բոլոր ամբաստանութիւնները՝ անոնք որ Նպաստիցին կը վերաբերին, կրնաք չեղեալ նկատել. անիկա մեր աչքին զեղծանող չէ, չեղծելով, այլ ... խըշկիւզար։ Ասոնցմէ զատ, յայտարարեց Նպաստիցին նոյն անդամը, այս շաբթու նոր Նիստ մըն ալ պիտի ունենանք որու մէջ պիտի վերջացնենք Նպաստից Յանձնաժողովին ընդարձակ մէկ տեղեկագրին ընթերցումը։ Ասիկա, որ տեսակ մը [illegible] համարատուութիւն է, աւարտելէն վերջ պիտի հրատարակենք եւ ղրկենք Նպաստից Յանձնաժողովին նիւթապէս օգնող բոլոր քաղաքներուն, ըլլան Ամերիկա, Եւրոպա, Եգիպտոս թէ հոս։ Անկէ վերջ բոլորովին գործէ պիտի քաշուինք, քանի որ 15 օր առաջ արդէն հրաժարականնիս ներկայացուցած ենք Վարչութեան։ Դրամ չկայ այլեւս եւ հետեւաբար երբ դրամ չկայ մեր գործն ալ ինքնին կը վերջանայ։»

Նպաստից Յանձնաժողովը ուրեմն, ինչպէս կը տեսնէք, բոլորովին կ'արդարացնէ այն մարդը որուն համար այնքան անհաւասար ամբաստանութիւններ կան։ Ինչպէս կարելի է երեւան հանել այն կարգի զեղծումներ որոնք [illegible] կը հաստատուին։ Իր խըշկիւզարութիւնները, ինչպէս կ'ըսեն Նպաստիցին յարգելի անդամները, արդէն կը դատապարտեն Մարգարեանը։ Բայց կ'երեւի թէ անուշի կապելու եւ մեղքնալու քաղաքականութիւնը ցոյց տալ կ'ուզուի մարդու մը հանդէպ, որ երկար տարիներ անխղճօրէն չարագործած է ազգին աղքատները ու անոնց կտակները։ Երբ մեր խօսակից անդամին հարցուցինք թէ ի՛նչ եղաւ Պէշիքթաշի 5000 ղրշ.ը, առանց ծանրանալու անցաւ այդ մասին վրայէն։ Բայց այս ալ վերջ մը գտնելու է սա մեր «մարդ մեղքնալու» քաղաքականութեան, մանաւանդ յայտնի զեղծարարներու հանդէպ։

⁂ Նպաստից Յանձնաժողովը երէկ իր գաղտնի Նիստին մէջ բացարձակապէս եւ խստիւ պատուիրած է եղեր իր Նոր քարտուղարին, որ այդ Նիստի մասին բառ մը իսկ չյայտնէ թերթերուն, հակառակ պարագային պատասխանատու պիտի ըլլայ։ Չենք հասկնար թէ ինչո՞ւ Նպաստիցին յարգելի անդամները այսքան ծածուկ պահել կ'ուզեն իրենց տուած վերոյիշեալ որոշումը։ Արդեօք հանրային կարծիքէ՞ն կը վախնան. չէ՞ որ մարդ իր համոզումները այս կամ այն անձի մասին — եթէ ճիշդ են — կրնայ հրապարակել առանց քաշուելու, առանց ծածկելու։ Ասկէ զատ Նպաստիցին անդամները աղէկ կ'ընէին եթէ փոխանակ երէկ զբաղելու Հրանդ Մարգարեանի խնդրով, ուրիշ օրուան մը յետաձգէին, որովհետեւ երէկի օրը իրենց ամսական ժողովի օրն էր եւ 100է մօտ խեղճ, անկար, հիւանդ ու կոյր գաւառացի հայեր, ամէն սեռէ եւ ամէն հասակէ, լեցուած էին Ճըմկերը օղլու խանին մէջ նպաստ առնելու համար։ Այդ խեղճ գաւառացիները ի զուր տասներկու ժամ սպասեցին. ո՛չ եկող կար եւ ո՛չ գացող. աննկարագրելի էր պարզուած խեղճութիւնը։ Որբախնամի քարտուղարը երբ գացեր է այս պարագան յայտներ է Նպաստիցին անդամներուն, պատասխաներ են թէ կարեւոր գործ ունին, թէ իրենք հրաժարած են արդէն, փարա չկայ [illegible] եւ ուր որ կ'ուզեն կրնան երթալ սպասողները։

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան անդամներէն Ներսէս էֆէնտի Օհանեան որ հոն կը գտնուէր իր գրպանէն ամէնէն անկարներուն քանի մը ղրուշ տուաւ եւ մնացեալները իրիկուան կողմ գացին Պատրիարքարան՝ դիմելու Սրբազան Պատրիարքին եւ անկէ դարման մը խնդրելու համար։ Չենք գիտեր թէ ո՛ւ է զեղծարար քարտուղար մը արդարացնելու համար գաղտնի նիստ մը գումարելը աւելի կարեւո՞ր էր, ազգին աղքատներուն համար որոշուած նպաստը գումարելէն։ Ամէն պարագայի մէջ անկարելի էր որ երէկ ներկայ գտնուող ոեւէ մարդ կարենար զսպել իր յուզումը՝ պարզուած այդ թշուառութեան հանդէպ։ Բայց Նպաստից Յանձնաժողովին անդամները աւելի կարեւոր գործ ունէին. Հրանդ Մարգարեանի «խըշկիւզար»ութիւնները պիտի արդարացնէին...

⁂

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կը խնդրեմ որ հաճիք, յանուն անկողմնակալութեան, հիւրընկալել սոյն երկտողս ձեր ազգօգուտ թերթին մէջ։

Առ Բարթող էֆ. Թէլեան,

Ազգ. Պատրիարքարանի երկու դիւանապետներուն դէմ ո՛չ բողոքագիր ուղղած եմ ո՛չ ալ պիտի ուղղեմ, մանաւանդ որ Կարապետ էֆ. Խաչատուրեանի հետ ոեւէ գործ չունիմ։

Լուսահոգի ողբացեալ եղբօրս խնդրին նկատմա՛մբ ինչ որ ստուգապէս գիտեմ, վերապահած եմ Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ առջեւ յայտարարելու, երբ նախկին Պատրիարք Տ. Օրմանեան Սրբազանի քննիչ յանձնաժողովը մատուցանէ իր տեղեկագիրը։

Օ. ՑԷՐՈՒՆԵԱՆ

22,5 Յուլիս 1910

ԳՕՆԻԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

ԳԱՐԱՄԱՆ, 17 յունիս

Իր բազմաթիւ թեմերովը մեր առաջն. վիճակներուն մէջ կարեւորութեան խոշոր բաժին մը ունեցող Գօնիայի Վիճակը շատոնց անտեսուած ու լքուած էր։ 10—13ի հասնող թեմերու հայ բնակչութիւնը, կրնամ ըսել որ, իր ինքնուրոյնութիւնն ալ կորսնցնելու վտանգին մէջ գտնուած է երկար ատենէ ի վեր. բարեբաղդաբար, Հայը ո՛ւր ալ գտնուի, ի՛նչ դիրքի մէջ ալ գտնուի, գէթ Հայ անունը մոռնալու չափ անտարբեր տարր մը չէ եղած, եւ ահա թէ ինչո՞ւ Գօնիայի Վիճակին Հայերն ալ՝ թէեւ ինկած ազգային-կրօնա-ուսումնական տղմին մէջ, այլ սակայն միշտ բարձր են մնացած իրենց ցեղային պահպանողականութեան հանդէպ։

Սահմանադրութենէն ասդին Գօնիան ալ պիտի վերստանայ իր կազմական ոյժերը եւ անշուշտ երբ կառավարութիւնը զայն իբր Վիճակ ճանչնալու գործողութիւնը լրանայ՝ կը խոստանայ աւելի զարգացում մը ապահովել իր իսկ ծոցին մէջ, ուր չեն պակսիր պարարտ հողի վրայ եռանդով աշխատող գործաւորներ. Աքշէհիր եւ Գարաման, ուր այսօր դպրոցները կանոնաւոր ուղղութիւն մը ստացած են, հանդիսաւորապէս կ'ապացուցանեն այս ճշմարտութիւնը, եւ սակայն Ներգործող հոգի՛ մը, ազդեցիկ ոյժ մը աւելի՛ շուտ կը բանեցնէ իր դերը մեր հոգիին վրայ, քան ուրիշ ամէն աներեւոյթ միջոցներ. կա՛յ պէտք մը երիտասարդ, կորովի ձեռքի մը, որ չի վհատիր. կար այդ պէտքը, որ հիմա, ըստ վկայութեան բազմաթիւ անձերու, լրացած կը նկատուի յանձին Թաթուլ վրդ. Դուրեանի, որուն Պիլէճիկէն Գօնիա առժամեայ պաշտօնավարութիւնը խիստ օգտակար եղած է նորակազմ Վիճակին համար։

Պիլէճիկի խնդրոյն առթիւ Թաթուլ վրդ.ի անունը անշուշտ ամէն ոք պիտի ուզէ յիշել. Պիլէճիկցիներու դէպի իրենց Առաջնորդը ցոյց տուած համակրանքը զուտ քմահաճ կամ անձնական հիմունքի վրայ չէ զետեղուած. ո՛չ, բռնապետական շրջանի մէջ անոր անունին կը վերագրեն այսօր այնպիսի աներկիւղ գործունէութիւններ, որոնք հաստատուած իրողութիւններ ըլլալով հանդերձ չի հասկցուիր թէ ինչո՞ւ կ'ուրացուի կարգ մը Պիլէճիկցիներու կողմէ, որոնց Առաջնորդը՝ Մութասարրըֆ եւ Առաջնորդարանը «Հիւքիւմէթ տաիրէսի» է եղեր։

Գործունէութեան նո՛յն շարունակութիւնը հո՛ս ալ. Աքշէհիր-Գօնիան իրարու մօտեցնել... դժուար գործ էր. բայց անոնց անշշուկ համաձայնութիւնը comme par enchantement Թաթուլի կարող ոյժին պէտք է վերագրենք։ Այսօր Գօնիա կազմակերպեալ վիճակ մըն է. Ֆերմանը միայն կը պակսի որ անշուշտ չպիտի ուշանայ։

Թաթուլ վրդ. Գօնիայի մէջ 1500 ոսկիով կառուցանելի դպրոցի մը հանգանակութեան ձեռնարկած եւ 800 ոսկին հնչուն կերպով այսօր ապահոված. մօտերս ալ գործի սկսիլ մտադրած է. յաջողութի՛ն իրեն։ Աքշէհիրի կիսկատար միացած վարժարանին չէնքն ալ աւարտելու վրայ է։ Մօտերս թեմական այցելութեան ելլալով քանի մը վարժարաններ ալ հիմնելու կամ բարելաւելու մտադրութիւնը Գօնիայի, Աքշէհիրցի բարեկամներէ լսած ըլլալով՝ իր մասին խորունկ համակրանքս չեմ կրնար չյայտնել։

Պատրիարքարանը փութացնելու է կայս. Ֆերմանին շնորհումը, որպէսզի Գօնիան ալ կազմակերպուելու ապահովութիւնը այժմէն նպատակէտ ունենայ իրեն։

⁂ Գարամանի Աղքատախնամ մարմինն ալ վարժարանին ի նպաստ չէնքի մը կառուցման ձեռնարկեց եւ յաջողեցաւ շինութիւնը գրեթէ աւարտել. ա՛լ ըմբռնած ենք թէ մեր վարժարանները թռչակի հին դրութեան վրայ միշտ պիտի իյնան առանց կանգնելու։ Այս առթիւ հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնենք նոյն Աղքատախնամ մարմնոյ անձնուէր ծառայութեան։ Գարամանցիք, հակառակ իրենց անձուկ վիճակին, խիստ կանոնաւոր կերպով այսօր կը պահեն երկու վարժարաններ եւ մանկապարտէզ մը։ Երանի թէ մեր բոլոր գաւառներէն այս ուրախացուցիչ լուրերը կարդայինք ամէն օր մեր թերթերուն մէջ, ուր, ազգային հակընդդէմ տարրերու բաղխումներու եւ անոնց յառաջ բերած յուզումներու լուրերը ամէն Հայու սիրտ կը մորմոքեն։ Քի՛չ մը սթափի՛նք. քիչ մը չորս կողմերնիս նայինք։

ԱՄԵՑՈՒՆԻ

ԱՆԿԵՐՊԱՐԱՆ ՎԻՃԱԿ

Չիլկածաքի Թաղ. Խորհուրդը նոր գրով մը դիմած է Պատրիարքարան եւ պարզելով իրենց ամէն կողմէ լքուած ըլլալը եւ ազգային գործերուն անկերպարան վիճակը՝ շուտափոյթ դարման մը կը խնդրէ։ «Ո՛չ ժողով, ո՛չ առաջնորդ, ո՛չ տէր, ո՛չ տիրական ունինք. տեղական կառավարութեան մօտ մեր ըրած բոլոր դիմումները ապարդիւն եւ անլսելի կը մնան» կ'ըսէ նոյն Թաղ. Խորհուրդը։

ԴԻՄՈՒՄ

Պիլէճիկցի ազգայիններ հեռագրով կը խնդրեն Պատրիարքարանէն որ Թաթուլ Վ. վերադարձուի իր վիճակը։

ԿՐՕՆԱՓՈԽ

Դատական նախարարութենէն եկած թեզքերէով մը քահանայ մը կը խնդրուէր Պատրիարքարանէն՝ իսլամութիւնը ընդունելու համար դիմում ընող Հայ աղջկան մը առթիւ։ Տ. Տրդատ քահանան ղրկուեցաւ. սակայն պարզուեցաւ որ աղջիկը ասկէ չորս տարի առաջ Հայ եկեղեցին ձգելով ամուսնացած էր Աւստրիացիի մը հետ եւ հիմա ալ իր ամուսինը լքելով կ'ընդունէր իսլամական կրօնքը։

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ

Գուրու չէշմէի Թաղ. Խորհուրդը արտօնութիւն խնդրած էր Տնտես. Խորհուրդէն վաճառելու համար եկեղեցապատկան երկու աշտանակներ, որոնց մինչեւ 2000 ղրշ. գին տրուած է իբրեւ հնութիւն։ Խորհուրդը նկատելով որ աշտանակները եկեղեցական անօթ կը համարուին, Կրօն. Ժողովին կարծիքը հարցուց։

ԲԱԲԳԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Գաղատիոյ Թաղ. Ժողովը խնդրեր է Պատրիարքարանէն որ իրենց առաջնորդը Բաբգէն վրդ. փութով իր վիճակը ղըրկուի, քանի որ շատ հարկեցուցիչ պատճառներ անհրաժեշտ կը դարձնեն եղեր անոր կայութիւնը։

ԲԵՐԱՅԻ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Բերայի Թաղ. Խորհուրդը 909 տարուոյ մատակարարութեան հաշիւները եւ 910ի ելեւմտացոյցը Տնտես. Խորհուրդին ղրկած էր վաւերացուելու համար, որ յանձնեց իր անդամակիցներէն Շիրինեան եւ Տէմիրճիպաշեան էֆէնտիներուն։

ԱՐՄԱՇԻ ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ

Արմաշի փոխ վանահայր Տ. Մեսրոպ Ծ. վրդ. Նարոյեան խնդրեր է որ այս տարուան շրջանաւարտ երկու սարկաւագները վարդապետ ձեռնադրուին, քանի որ իրենց «թէզ»երն ալ նախապէս ներկայացուցած են։ Կրօն. Ժողովին նկատառման յանձնուեցաւ։ Միեւնոյն խնդրանքը ըրած է նաեւ Կեսարացի եւ ուսանելու համար հոն գտնուող՝ տիրացու Յակոբ Եղիսէեանի մասին։

ԱՔ-ՇԷՀԻՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Թաթուլ վրդ. կը գրէ թէ՝ թեմական այցելութեան ելլալով, Աք-Շէհիրի մէջ կիսատ մնացած ազգ. վարժարանին համար հանգանակութիւն ըրած եւ չէնքին շինութեան սկսած է։ Գօնիայի վալին որ հոն կը գտնուէր եղեր, իր հետեւորդներով այցելեր է վարժարան եւ մեծ պատիւներով ընդունուելով, խրախուսեր է աշակերտները։

ՄՐՑՈՒՄՈՎ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ասկէ առաջ վարչական որոշմամբ հարկ դատուած ըլլալով որ մրցմամբ ընտրուի Պատրիարքարանի ֆրանսերէնի քարտուղարը, Տնտես. Խորհուրդը որոշեց բանալ հարկ եղած մրցումը եւ վերջնապէս ծանուցանել այդ ճիւղի պաշտօնեան։

ՔԱՀԱՆԱՅԻ ԽՆԴՐԱՆՔ

Գում-Գաբուի դուրսի Թաղ. Խորհուրդը եւ քահանան խնդրած են Ս. Պատրիարքէն որ տիրացու Արտաշէսին քահանայ ձեռնադրելու արտօնութիւն տրուի։

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովն իր Ժէ Նիստը պիտի գումարէ յառաջիկայ Ուրբաթ, 25 Յունիս, ժամը ճիշդ 7ին, Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Նիստը դռնփակ է։

Վերջին երկու նիստերուն մէջ օրինական մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով. կը խնդրուի որ բարեհաճութիւնը ունենաք կատարելու Ձեր ազգասիրական պարտականութիւնը, ներկայ գտնուելով։

Աղօթարար
Պատրիարք Կ. Պոլսոյ
ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Օրակարգ.— 1. Վերջնական փակում միթինկներու խնդրոյն։ 2. Պաշտօնագիր Ազգ. Վարչութեան՝ ի մասին Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսի հարցման։ 3. Իսանէսքու Կտակի քննութեան խնդիր։ 4. Խնդիր մեծամասնութեան Ազգ. Ժողովոյ։ 5. Տեղեկագիր Ատենապետաց Դիւանին՝ Թրքահայոց բաղձանքները Ս. Հայրապետին Ներկայացնող գրի մասին։ 6. Տեղեկագիր նոյն դիւանին՝ Օսմ. Խորհրդարանին մատուցանելի Յիշատակագրի մասին։ 7. Տեղեկագիր Վարչական Մասնախմբի ի մասին Աղթամարայ խնդրոյն։ 8. Ազգ. Կեդր. Վարժարանի խնդիր։

Ազգ. Ժող. Ատենադպիր
ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿ.ԵԱՆ

Ներկայ պաշտօնական յայտարարութեամբ կը ծանուցանենք թէ Հայոց Հրատարակչական Ընկերութիւնը իր վերջնական կազմակերպութիւնը ստացած է, եւ յունիս 20 կիրակի օրուան նիստին մէջ վարչական խորհուրդը ընտրուած է, կանոնագրին 21րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն։

Վարչական Խորհուրդի անդամներն են. Պ. Պ. Գ. Զօհրապ, Ռ. Սեւիկեան, Ժ. Սայապալեան, Ա. Հալաճեան, Տոքթ. Վ. Թորգոմեան, Խ. Սիմոնեան եւ Ս. Տէր Ազարեան, որոնք անմիջապէս կ'ստանձնեն Ընկերութեան Վարչութիւնը, իբրեւ ընդհանուր ժողովէն ընտրուած օրինաւոր Մարմին։

Առաջիկայ կիրակի տեղի պիտի ունենայ ընդհ. ժողովին Դ. Նիստը՝ կատարելու համար միւս մարմիններուն ընտրութիւնը, ինչպէս պիտի յայտարարուի Մամուլին կողմէ։

Այս առթիւ Դիւանս շնորհակալութիւն կը յայտնէ այն թերթերուն որոնք պարբերական հրատարակութեամբ ուժ տուին այս հանրօգուտ ձեռնարկին եւ նպաստեցին անոր յաջող կազմակերպութեան որ՝ առարկայ ըլլալով հանրային համակրութեան՝ կոչուած է սատարել ժողովրդային զարգացման։

Դիւան Ընդհանուր Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
ԴՐ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ Ս. ԴԱՒԹԵԱՆ
Կ. Պոլիս, 21 Յունիս 1910

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՎԻՃԵԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՕՐԷՆՔԸ

Յունաց Պատրիարքարանի խառն ժողովը երէկ կէս օրին նիստ գումարելով մինչեւ ուշ ատեն խորհրդակցեցաւ կայս. Իրատէով վաւերացուած վիճելի եկեղեցիներու օրէնքի մասին։

ՊՈՅՔՕԹԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Պոյքօթի Յանձնախումբը թերթերու ղրկած մէկ յայտագրով կը ծանուցանէ թէ պոյքօթը չէ դադրած եւ առաջուան պէս պիտի շարունակուի. ուստի կը յանձնարարէ բոլոր օսմանցիներուն որ շարունակեն պոյքօթը եւ վտարեն հելլէն պաշտօնեաները։

ԱԹԷՆՔԻ ԹԵՐԹԵՐԸ

Աթէնքի դեսպան Նապի պէյ Բ. Դրան կը հեռագրէ թէ հելլէն կարգ մը լրագիրներ կը շարունակեն Թուրքիոյ դէմ յարձակողական բուռն յօդուածներ գրել։ Դեսպանը պէտք ցոյց կուտայ այս մասին միջոցներ ձեռք առնելու։

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Արտաքին գործոց նախարար Րիֆաթ փաշա երէկ ներքին գործոց նախարարին հետ խորհրդակցեցաւ Թուրքիոյ մէջ շարունակուող պոյքօթաժի եւ Թուրքիա մուտքը արգիլուած կարգ մը լրագիրներուն նկատմամբ ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ։

ՍԱՄՈՍ ԿՂԶԻՆ

Տեղեկութիւններ առնուած ըլլալով որ Սամոս կղզիին շուրջը մարտանաւ մը կը պտտի, պատկանեալ պաշտօնատունէն պէտք եղած տեղերը յանձնարարուեցաւ պատճառը հասկնալ։

ԿՐԵՏԷԻ ՄԷՋ

Հանեայէն երէկուան թուով կը հեռագրեն թէ, նոյն օրը, հիւպատոսներուն տուած հրահանգներուն վրայ, օտար մարտանաւերը ոեւէ ցոյց չեն ըրած։ Այդ միջոցը ձեռք առնուած է քաղաքին մէջ տիրող յուզումին պատճառաւ։ Ոեւէ կարեւոր դէպք չէ պատահած։

ՀԵԼԼԷՆՆԵՐՈՒՆ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սէքիրոս կղզիին հելլէն ոստիկան-զինուորները յարձակած են ծովեզերքին մօտեցող օսմ. նաւու մը վրայ։ Նաւաստիներէն մէկը ծանրապէս վիրաւորուած է։ Նաւապետը, Սթամաթի Եանի, աչքէն ծանրապէս վիրաւորուած ու հիւանդանոց փոխադրուած է։ Կըսուի թէ հելլէն ոստիկան-զինուորները մաքսանենգ նաւ մը կարծած են զայն։

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Երէկ, կէս օրէ վերջ, Սուլթանին կողմէ ունկնդրութեան ընդունուեցան ֆրանսական, շուէտական եւ աւստրիական դեսպանները։

ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրքիոյ մէջ շինուելիք բոլոր ճամբաներու ծրագիրները, Երեսփ. Ժողովի եւ Ծերակոյտի կողմէ վաւերացուելէ յետոյ, կայս. Իրատէով ալ հաստատուեցան։ Ասոնցմէ զատ Սելանիկի եւ Գոսովայի ընդհանուր ճամբաները խնդրարկուներու յանձնուած եւ շինութիւններուն ալ սկսուած է. Ռումէլիի մէջ գտնուող 1500 քիլոմէթրի չափ եւ Ասիական-Թուրքիոյ մէջ 7,000 քիլոմեթր ճամբաներու այլ եւ այլ մասերուն շինութիւններու նկատմամբ կատարուած բանակցութիւնները ի մօտոյ պիտի վերջանան եւ պայմանագիրները պիտի փոխանակուին։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Երէկ Եպարքոս Հագգը փաշայի այցելեցին ֆրանսական եւ ամերիկեան դեսպանները։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ Իսկիլիպի մէջ 48 ժամուան ընթացքին՝ երկրաշարժի 8 ցնցումներ զգացուած են։ Ոեւէ վնաս չկայ։

ԱՆՑԱԳՐԻ ՋՆՋՈՒՄ

Ներքին գործոց նախարարութիւնը բոլոր կուսակալութեանց ծանոյց թէ ներքին անցագիրը ջնջուած է, եւ ամէն ոք կրնայ ազատօրէն ճամբորդել երկրին մէջ։

ՕԹՕՊԻՒՍՆԵՐԸ

Օթօմօպիլներու եւ օթօպիւսներու ընկերութիւնը մէկ-երկու օրէն պիտի սկսի վեց օթօպիւս բանեցնել կամուրջին մէկ կողմէն միւսը եւ Ղալաթիայէն Օրթագիւղ։ Կամուրջին մէկ ծայրէն միւսը անցնելու համար օթօպիւս նստողը 20 փարա պիտի վճարէ, կամուրջին անցագինն ալ մէջը ըլլալով, իսկ Ղալաթիայէն Օրթագիւղ՝ 40 փարա։

ԱԶԴ
ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ
ՄԻԱՅՆ 166 ՂՐՈՒՇՈՎ

Այս միջոցն է գնել Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի 1904ի փոխառութեան պարտաթուղթ մը, որ Եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէի, Ռումէլիի երկաթուղիի, ևն., պարտաթուղթերուն յար եւ նման է, բայց անոնցմէ աւելի շահելու հաւանականութիւն կ'ընծայէ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վիճակահանութեան մէջ 2,000 թիւ կը շահի, այսինքն Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէէն 1974 թիւ աւելի եւ Ռումէլի երկաթուղիէն ալ 1050 թիւ աւելի կը շահին։ Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը երկու ամիսն անգամ մը, տարին վեց անգամ կը կատարուի Ամսթերտամի մէջ պետութեան հսկողութեան տակ։ Ամբողջ փոխառութիւնը բաժնուած է 72,000 կարգաթիւի։ Թուրքիոյ մէջ հոլանտական պանքա չգտնուելուն համար մեր ընկերութիւնն ամէն ատեն կը վերցնէ հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերը Եւրոպայի հրապարակին համաձայն լաւագոյն գինը վճարելով։ Նոյն պարտաթուղթերն առանձնելով դրամ փոխ կուտայ նաեւ իւրաքանչիւր թուղթի համար մէկ օսմ. ոսկի հաշուով եւ տարեկան 6 առ հարիւր տոկոսով։ Ուրեմն փոխանակ պռոմէս գնելու տարեկան 60 ղրշ. կորսնցնելով, կամ ուրիշ վիճակահանութեան տոմսեր գնելու ա՛լ աւելի մեծ կորուստի մը ենթարկուելով, կը յանձնարարենք գնել հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերը, որոնք արքայական հրամանագիրով արտօնուելէ ետքը հրապարակ հանուած եւ կալուածներով երաշխաւորուած են եւ հիմակուան գինն է ընթացիկ դրամով 166 ղրշ., այսինքն ամէնուն համար ալ մատչելի գին մը։ Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէի արժեթուղթ գնելով ամէնեւին վնասի չէք ենթարկուիր, որովհետեւ մինչեւ 70 տարի կա՛մ ձեր տուած դրամը պիտի գանձէք, կա՛մ վարը յիշուած լեցուն պարգեւները պիտի ստանաք։ Հոլանտական Քրէտի Ֆօնսիէ գնողը, պարտաթուղթին փոխարժէքէն զատ առանց ուրիշ դրամ վճարելու, 70 տարուան միջոցին 420 վիճակահանութիւններով քաշուելիք հետեւեալ պարգեւներուն պիտի մասնակցի.

250,000	ֆր.ի	պարգեւներ	70	անգամ
150,000	»	»	70	»
125,000	»	»	70	»
100,000	»	»	70	»
75,000	»	»	70	»
62,500	»	»	70	»
10,000	»	»	420	»
1,000	»	»	2100	

եւ աւելի պակաս շահող ուրիշ շատ մը պարգեւներ։ Գաւառներէն կամ արտասահմանէն գնել փափաքողներն հաճին փոխարժէքը մանտաբօսթով կամ չէքով ղրկել հետեւեալ հասցէին.—

Crédit populaire Ottoman
société en Commandite
7 Բիւյուք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա, Պոլիս, Ֆէրմէն պէյ խան, թիւ 5, եւ 7, Նոր Նամակատան դիմաց։

Աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել նոյն ընկերութեան։ Գաւառներու մէջ վաճառումի յանձնառու գործակալներն կ'ուզուին։ 36—33

ԶԵՆԻԹ

زنیت

Տիեզերապէս ճանչցուած իւր լաւագոյն ժամացոյցը եւ պաշտօնապէս ընդունուած հետեւեալ վարչութիւններէն.

Անատոլուի օսմանեան երկաթուղիներու ընկերութիւն
Շիրքէթի Խայրիյէ
Օսմանեան ոստիկան զօրաց վարչութիւն
Իտալիոյ պետական երկաթուղիները
Ռուսական երկաթուղիները
Յունական երկաթուղիները

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՐԻԶԻ 1900Ի ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԷՆ

ԱՐՏԱՔՈՅ ՄՐՑՄԱՆ, ԱՆԴԱՄ ԺԻՒՐԻԻ, ՄԻԼԱՆԻ 1906Ի ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Նէօշաթէլի (Զուիցերիա) դիտարանին 1909ի պետական մրցման մէջ ճշդութեան աննախընթաց աստիճանի մը հասած է, որուն և ոչ մէկ ժամացոյց հասած էր մինչեւ այն ատեն։

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՆԻՔԷԼ, ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ

կը ծախուի հետեւեալ վաճառատուններն՝

Գ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.	Ժ. ԲԱԼՈՒՖԱ	ԵՓՐԵՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Ճէյալ պէյ խան	Բերա եւ Պաղչէ-Գաբու	Մեծ-Շուկայ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—Զենիթ ժամացոյցներու գործարանն արդէն 40 տարիէ ի վեր հանրածանօթ է Թուրքիոյ մէջ իր Սարգիսօֆ ժամացոյցներով, որոնցմէ, իրենց առաջնակարգ յատկութեանց շնորհիւ, մօտաւորապէս 1 միլիոն ծախուած են ցարդ Թուրքիոյ ամէն կողմերը, մասնաւորաբար բանակին մէջ, առանց երբեք ամենափոքր գանգատի մը տեղի տալու։

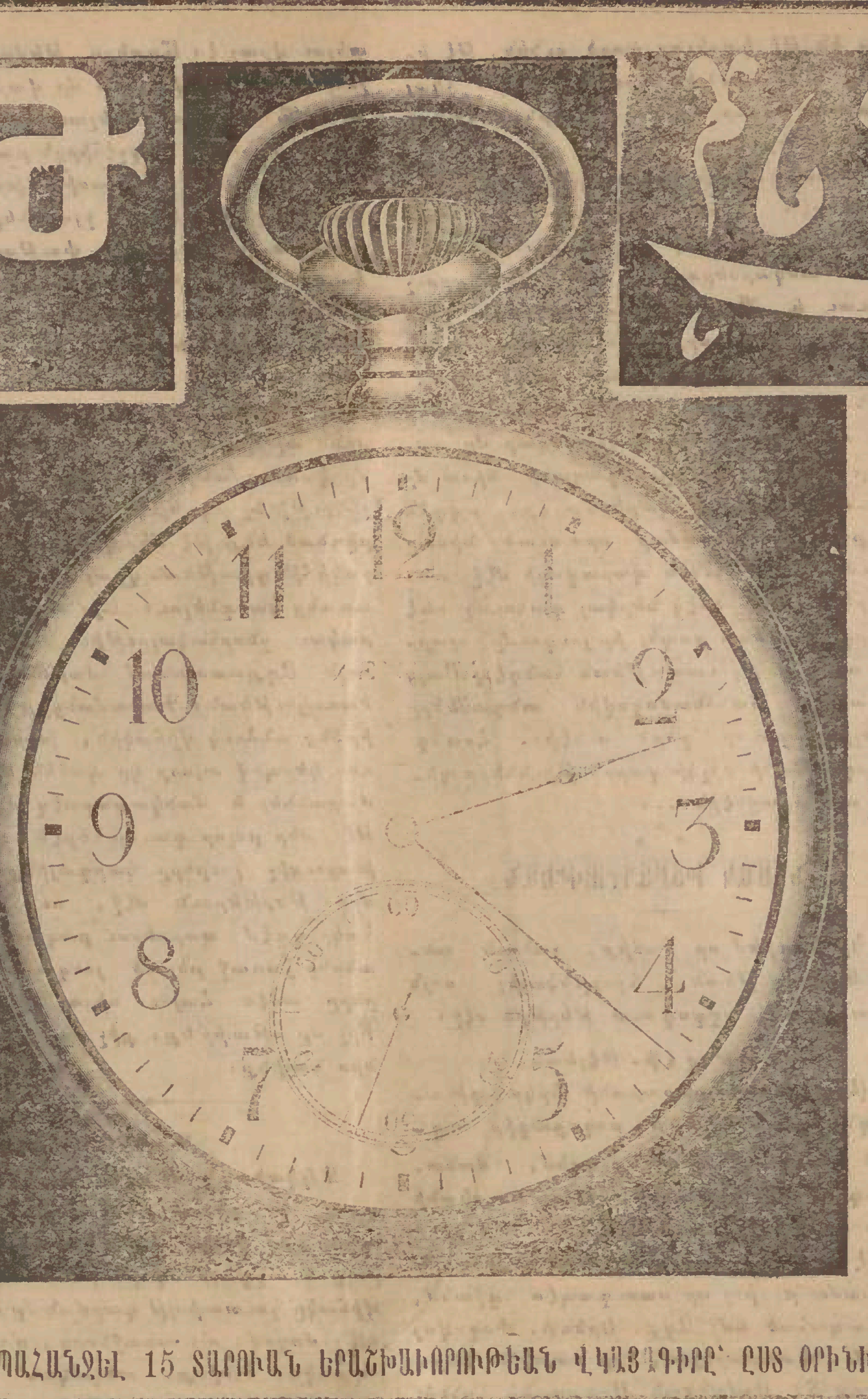

ՔԱՂՈՒԱԾ
ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻՑ ՈՐՈՇՄԱՆԳՐԷՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆԱՀԱՆԳԻՆ

Նկատողութեան առնելով 1905 Մայիս 23ի կանոնագիրը, որ կը վերաբերի նահանգային աստեղագիտական դիտարանին մէջ քրօնօմէթրներու քննութեան, ինչպէս նաեւ տարեկան մրցման մէջ լաւագոյն հանդիսացող քրօնօմէթրներու և բանուորներու յատկացուած մրցանակներու բաշխման.

Նկատողութեան առնելով նաեւ նահանգային դիտարանի տնօրէնին տեղեկագիրը, որու կցուած են 1908 տարւոյ մէջ քննութեան ենթարկուած քրօնօմէթրներու գնացքին ցուցակները և վիճակացոյցները։

Լսելով նաեւ ճարտարարուեստի և երկրագործութեան բաժնին առաջարկութիւնները,

ԿԸ ՎՃՌԷ

Կանոնագրին սահմանած մրցանակները սա կերպով բաժնել 1908ի շրջանին համար.

Ա. Գործարանատէրերու յատկացուած մրցանակներ [illegible] լաւագոյն վեց քրօնօմէթրներու համար սէրիի մրցանակ։

Ա. ԿԱՐԳ	Թիւ դասակարգութեան
Առ. Գ. Գ. Ժ. Ֆավրը-Ժագօ և Ընկ. Գործարան Զենիթ ժամացոյցներու, ի Լօքլ	22,5
Բ. Պիւհրէ, ի Լօքլ	22,8
Բ. Տրիթիշայմ, Շօ տը Ֆօն	22,2
Բ. Տ. Նարտէն, ի Լօքլ	19,1
Գործարան Լօնժին, ի Սէնթ-Իմիէ	14,2

Ի դիմաց Պետական Խորհրդոյ

Դիւանադպիր՝ ԲԷՐՐԷՆ Նախագահ ՏՈՔԹ. ԲԷԹՐԱՎԷԼ

50-2

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԶԵՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ՀԵՏ ՊԱՀԱՆՋԵԼ 15 ՏԱՐՈՒԱՆ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅԱԳԻՐԸ՝ ԸՍՏ ՕՐԻՆԻ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԱԾ ՎԱՃԱՌՈՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

ԱԶԴ.—Նոր հունձքէն 1,000,000 (մէկ միլիոն) չոր խոտի նուաղուրդը տեղի պիտի ունենայ յուլիս 11ին (Ն. Տ.) կէս օրէն յետոյ ժամը 4ին, Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց։ Մասնակցել փափաքողները կրնան պայմանները տեղեկանալ, տնօրէնութեան գրասենեակը դիմելով։ Նախապէս 20 ոսկի գումար մը աւանդ ձգելու է Ընկերութեան սնտուկը, նուաղուրդին մասնակցելու համար։ 2-2 ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԴՀ. ԸՆԿ.

Օսմ. Ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութեան բաժնետէրերուն կը ծանուցուի թէ, 1910 յունիս 24ի Ընդհ. ժողովի որոշման համաձայն, 24.75 ղրուշ ոսկեդրամ շահաբաժին պիտի տրուի յառաջիկայ յուլիս 1էն սկսեալ, թիւ 12 կտրօնին փոխարէն։ Այդ վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին կողմէ։ 3—3

Կ. Պոլիս, 25 յունիս 1910

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.—Օսմ. կայս. պանքայի բաժնետէրերու Ընդհ. ժողովը Լոնտոնի մէջ գումարուելով յունիս 29ին, որոշած է 1909ին տարեշրջանին համար հարիւրին 9 շահաբաժին վճարել։ Թիւ 52 կտրօնին փոխարէն, յառաջիկայ յուլիս 5էն սկսեալ այդ շահաբաժինը պիտի վճարուի Օսմ. Պանքայի Լոնտոնի կեդրոնատեղին՝ 18 շիլին, Բարիզ՝ 22 ֆրանք, Կ. Պոլիս՝ 50 ղրուշ, Ֆրանսայի մասնաճիւղերը՝ 22.50 ֆրանք, օրուան փոխանակագինին համաձայն։

5—2

Միլքմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլքը

MILKMAID BRAND

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է

մեն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ՀԻՒԱՆԴԱՑ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ

50—6

PIONEER
14 MAR 1909
3 FEB

Բիօնէր հայ. Թուականիչները յանձնարարելի են բոլոր գործի մարդոց։

Մէկ վայրկեանի մէջ 200է աւելի Թուական կարելի է նշանակել սոյն մեքենայով։

Գործածելի տոմարներու, ստացագիրներու, դրոշմաթուղթերու, նամակներու, հաշուեցոյցերու, ևն., ևն.։

14 Յլս. 1910 *Ճիշդ տպագրումի յար և նման կը նշանակէ թուականները։*

Մինչեւ 1921 տարին ապահովեալ է։

ԳԻՆ 6 ՂՐՇ.

Փնտռեցէք բոլոր Թղթավաճառատուններէն

Միակ Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ

ԱՐԱՄ ՑԻԳԵՐ

Ղալաթիա, Կիւմիւշլիւ խան

ԾԱՆՕԹ.—Գաւառներէ յանձնարարութիւնք անմիջապէս կը ղրկուին, դրամը կանխիկ վճարելի ու փոստի ծախքը գնողին վրայ ըլլալու պայմանաւ։

Մասնաւոր զեղչ վաճառողաց համար

50—1

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Աւստրօ-Ամերիկեան

Cie. de navigation Austro-Americana)

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պտուտակ ունին։ Սնունդը խնամուած է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ Իսկէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշիէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև Թիւ 24։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՌՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆօնօսքօբիի, պրօնքօսքօբիի, էօզօֆակօսքօբիի ու ամէնէն նորանոր մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գըլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջ խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեխի ու քիթի վրայ եղած ոռնուցութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը չնջէ նորանոր գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպիոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի ուռեցքները (պատէմճիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան *իր մասնաւոր գործիքովը։*

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէ դարու, Համիտիյէ սիպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշակ ճամբայ, Թաքսիմ, ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, Թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները *ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։* 50—42

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ՝	130,000,000 ֆուրոն
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ՝	39,000,000 ֆուրոն

Կեդրոնատեղի՝ ՎԻԵՆՆԱ

Մասնաճիւղեր.— *Կ. Պոլիս (Պոլսոյ և Բերայի գրասենեակներով), Ակրամ, Աուսիկ, Պրէլից, Պրալա, Պօզէն, Պրուն, Բէշթա, Չէրնովից, Ֆրիտէք-Միսթէք, Կրաց, Ինսպրուք, Գարլսպատ, Քլանկէրֆուրթ, Կրակօ, Լէմպէրկ, Մարիէնպատ, Մէրան, Բիլզէն, Բրակ, Բրօմից, Բրզէմիսլ, Ս. Բօլթէն, Թարնով, Թէբլից, Թիշէն, Վիլաչ և Նէօյթաթ։*

Վինըր Պանք-Ֆէրայն պանքայի ամէն գործառնութիւն կը կատարէ. փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և արժէթուղթեր աւանդ ձգուելու փոխարէն։ Առեւտրական թուղթեր կը զեղչէ։ Չէքեր և վարկագիրներ չրջաբերութեան մէջ կը դնէ ու հեռագրաւ գումարներ վճարէ Թուրքիոյ և արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներուն վրայ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու վրայ քաշուած առեւտրական թուղթերու վճարումը կը կատարէ խիստ չափաւոր ծախքերով։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ։ Բաժնեթուղթերու գնում և վաճառում կ'ընէ անմիջական կերպով յանձնելի։ Կը գնէ եւ կը ծախէ թանկագին դրամներ ու ատարկաներ, զարդասեղներ եայլն։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայողական Սնտուկի մասնաւոր սպասարկութիւն մը *հաստատած է, %ին $3^1/_2$ տոկոսով և իր յաճախորդներուն խնայողութիւնները կ'ընդունի, սկսեալ ոսկեդրամ յիսուն ղրուշէն։*

«Սէյֆ» դրամարկղները, *որոնք Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին մէջ կը գտնուին, խիստ նպաստաւոր պայմաններով վարձու կը տրուին և ամէն ապահովութիւն կ'ընծայեն։*

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷ՛Ք

Տիկիննե՛ր և օրիորդնե՛ր, ձեր ամառնային գնումները ընելէ առաջ, անգամ մը այցելեցէք Լամպրօբուլօ եղբարց «Աթէնքի վաճառատունը», որ կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Բանայիա եկեղեցիին քով. Բասաժ Հաճօբուլօ, Թիւ 278։ Ամէն օր մեծ քանակութեամբ կը հասնին զանազան գոյներով կերպասեղէններ՝ մետաքսէ, բուրդէ ու կտաւէ, կանանց քօսթիւմ-թայյէօրներու և ըռոպներու համար։ Նոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ կարնիթիւրներ և զանազան գոյներով ժապաւէններ, մետաքսէ հովանոցներ, 30 ղրուշէն սկսեալ պլուզներ, ժիւբօններ, ձեռնոցներ, գուլպաներ, քօղեր, ճերմակեղէններ եայլն։ Լամպրօբուլօ վաճառատան մասնագիտութիւնն է վերջին դրութեամբ սեղմիրաններ, չանթէքլէր, ֆուլարներ եայլն։ Մասնաւոր ճիւղ մը կայ այրերու և տղոց համար։ Գնորդները կըրնան վստահ ըլլալ որ սոյն վաճառատան մէջ կարելի է %ին 50 շահ մը ունենալ, ուրիշ վաճառատանց հետ բաղդատմամբ։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒՖԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԻԿԵԱՆ
Ն. ՔԱՖԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իօնի շոգենաւը Սեւ Ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 31ին։

Իմէրէթի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Յունիս 7ին։

Ֆրիժի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Յունիս 14ին։

Իօնի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Յունիս 21ին։

Իմէրէթի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Յունիս 28ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իօնի շոգենաւը, Նաւապետ Պուլ, յունիս 1 չորեքշաբթի օր, առտուան ժամը 11ին կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Իմէրէթի շոգենաւը, Նաւապետ Բէքու, Յունիս 8ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ֆրիժի շոգենաւը, Նաւապետ Միթրէլէ, Յունիս 15ին, չորեքշաբթի օր, առտուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Իօնի շոգենաւը, Նաւապետ Պուլ, Յունիս 22ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Իմէրէթի շոգենաւը, Նաւապետ Բէքու, Յունիս 29ին, առտուան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Ա. կարգ	Բարիզի	համար	200	ֆր.
»	» Մարսիլիոյ	»	150	»
Բ.	» Բարիզի	»	160	»
»	» Մարսիլիոյ	»	120	»

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. ([illegible])։

[illegible]

93 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԾ Է

ՆԵՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

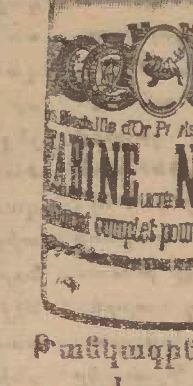

[illegible] կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներէն եւ մայրերէն միաձայն [illegible]

ՆԵՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ ակարակազմներուն համար

50 6

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԿԸ ՓԱՓԱԳԻ
ԻՐ ՆԱԽԱՍԻՐԱԾ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԷՆ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԻԼ

„ԲԱՌՆԱՍ"Ի

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 288
ԱՆՀԱՄԵՄԱՏԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

6 ֆապինէ լուսանկար բարեձեւեալ	40 ղր.
6 ֆապինէ լուսանկար փայլուն	20 ղր.
Գունաւոր լուսանկար. բնական մեծ.	120 ղր.
12 ֆապինէ լուսանկար բարեձեւեալ եւ մէկ աչքանշանմամբ	108 ղր.

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ
ԵՒ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԻՐԻԿՈՒՆԵՐԿ ՆՈՒԱԳԱՐԻՆԵՐ
ՄԵՏԱՔՍԻ, ԿՏԱՒԻ ԵՒ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ
Կ'ուզե՞ս որ ամեն [illegible]
Փութա՛ լուսանկարուիլ «Պառնաս»ի [illegible]

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՔ

Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ	*տարեկան*	108	*ղր.*
»	» *վեցամսեայ*	60	»
Գաւառներու համար	*տարեկան*	108	»
»	» *վեցամսեայ*	60	»
Արտասահմանի համար	*տարեկան*	35	*ֆր.*
»	» *վեցամսեայ*	20	»

Թղթատարի ծախք [illegible] *փոփոխման համար 2 ղր.* [illegible] *ները անպայման կանխիկ* [illegible] *առանձին կը ստկարգուին* [illegible] *ամենադիւրին եւ* [illegible] *գոտին է։*

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՈՇԱՅԵԱՆ

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆ (117)

ՅԱՒԵՐԺԱԿԱՆ ՎԷՊԵՐ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ

Թ.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5

Բայց հակառակ ամէն զուշակութեանց, օգոստոս 31ին օրը ըստ սովորութեան բացուեցաւ դրամարկղը։ Գօքլէս արդարօրէն Ովրատիոսի պէս հանդարտ, թեւալանդակին ետին երեւցաւ, սովորական ուշադրութեամբ քննեց իրեն ներկայացուած թուղթը և միեւնոյն ճշդութեամբ վճարեց փոխանակագիրները։ Նոյն իսկ երկու թուղթեր ներկայացուեցան՝ վճարուելու համար զորս Պ. Մօրէլ կանխատեսած էր։ Գօքլէս միեւնոյն ճշդապահութեամբ վճարեց նաւատէրին անձնական փոխանակագիրները։ Բան մը չէր հասկցուեր եղածէն, մինչ գէշ լուրեր գուշակողները իրենց յատուկ յամառութեամբ, անանկութիւնը կը յետաձգէին սեպտեմբերի վերջերուն։

Սեպտեմբեր 1ին Պ. Մօրէլ վերադարձաւ. ընտանիքը մեծ անձկութեամբ կըսպասէր իրեն. Բարիզ կատարուած այդ ճամբորդութենէն կախում ունէր փրկութեան վերջին միջոցը։ Մօրէլի մտքէն անցած էր Տանկլարը, որ այսօր միլիոնատէր ու առհնօք իր երախտաւորեալն էր, քանի որ Մօրէլի յանձնարարութեան շնորհիւ անպաշտօնի մտած էր սպանիացի սեղանաւորին քով, անհուն հարստութիւն մը տիրանալով։ Անոր համար կ'ըսէին թէ եօթըութը միլիոն ֆրանք և անսահման վարկ ունէր։ Տանկլար, առանց սկսած մը հանելու գրպանէն, կրնար Մօրէլը ազատել։ Եթէ երբեք փոխատուութեան մը երաշխաւոր ըլլար, Մօրէլ ազատած կը համարուէր։ Երկար տանէ ի վեր Տանկլարի վրայ կը խորհէր Մօրէլ. բայց բնազդական խորշէնքներ կան, զորս մարդ չկրնար զսպել. այդ պատճառաւ Մօրէլ կարելի եղածին չափ ձգձգած էր այդ գերագոյն միջոցին դիմելէ։ Իրաւունք ալ ունէր, որովհետեւ մերժումի նուաստացումին ենթարկուելով վերադարձած էր։

Մօրէլ ոեւէ տրտունջ ու մեղադրանք չէր յայտնած. արտասուաթոր աչքերով ողջագուրած էր կինը և աղջիկը, բարեկամական ձեռք մը երկարած էր Էմմանուէլի. յետոյ երկրորդ յարկի գրասենեակը քաշուելով՝ Գօքլէսը ուզած էր։

— Այս անգամ ա՛լ կորսուած ենք, ըսած էին մայր ու աղջիկ։

Կարճ խորհրդակցութենէ մը յետոյ որոշուեցաւ որ Ժիւլի եղբօրը պիտի գրէր Մարսիլիա դառնալու համար իսկոյն. Նիմի պահակազօրքին մէջ կը գտնուէր ան։

Խեղճ կիները բնազդաբար կը զգային թէ իրենց բովանդակ ուժին պէտք ունէին, սպառնացող վտանգին դէմ դնելու համար։

Մնաց որ, Մաքսիմիլիէն Մօրէլ, հազիւ քսաներկու տարեկան, արդէն իսկ մեծ ազդեցութիւն ունէր հօրը վրայ։

Հաստատակամ և ուղիղ երիտասարդ մըն էր ան։ Ասպարէզ մը ընդգրկելու միջոցին հայրը բնաւ չէր ուզած որ և է ասպարէզ պարտադրել զաւկին, այլ Մաքսիմիլեանի միտումը նկատի առած էր։ Անիկա յայտարարած էր թէ կ'ուզէր զինուորական ասպարէզին հետեւիլ. ուստի լաւ ուսում առած էր այդ նպատակաւ։ Բազմարուեստեան վարժարանը մտնելով 53րդ զօրագունդին գեր-տեղակալի աստիճանով ելած էր դպրոցէն։ Տարիէ մը ի վեր այդ աստիճանը ունէր և խոստում առած էր տեղակալ անուանուելու առաջին առթիւ։ Զօրագունդին մէջ Մաքսիմիլիէն Մօրէլ ո՛չ միայն զինուորական պարտականութիւնները խստիւ կը կատարէր, այլեւ մարդկային բոլոր պարտականութիւնները, այնպէս որ ստոյիկեան կ'անուանէին զինքը։ Աւելորդ է ըսել որ այդ մակդիրը իրեն տուողներէն շատեր ուրիշներէն լսած ըլլալով կը կրկնէին զայն, առանց նոյն իսկ գիտնալու թէ ինչ էր անոր իմաստը։

Այդ երիտասարդն էր որ օգնութեան կը կանչէին մայրն ու քոյրը, իրենց նեցուկ ըլլալու համար այն ծանրակշիռ կացութեան մէջ, որուն պիտի մատնուէին։

Երկու կիները չէին սխալած, կացութիւնը ծանրակշիռ նկատելով. պահ մը յետոյ Մօրէլ իր գրասենեակը մտաւ Գօքլէսի հետ, ու Ժիւլի տեսաւ որ գանձապետը դուրս կ'ելլէր աժգոյն, դողդոջուն և դէմքը բոլորովին այլայլած։

Նորատի աղջիկը ուզեց հարցափորձել Գօքլէսը, երբ ան քովէն կ'անցնէր. բայց ազնիւ մարդը, հակառա՛կ իր սովորութեան, այնքան անապարանքով սանդուխէն վար կ'իջնէր որ Ժիւլի զոհացաւ բազուկները վեր բարձրացնելով, գոչել.

— Ո՜հ, օրիորդ, ի՜նչ սոսկալի դժբախտութիւն. ո՞րուն մտքէն կ'անցնէր այս բանը։

Վայրկեան մը յետոյ Ժիւլի տեսաւ որ գանձապետը երկու [illegible] *Թղթապանակ և դր*[illegible] *վեր կ'ելլէր։*

Մօրէլ տոմարները [illegible] *պանակը բացաւ ու* [illegible]

Բովանդակ հարստ[illegible] *հազար ֆրանքի մէջ* [illegible] *գանձելիք դրամները* [illegible] *ֆրանքի կը հասնէին* [illegible] *առատուելն տասնը*[illegible] *գոյք կար ընդդէմ* [illegible] *նը եօթը հազար հի*[illegible] *փոխանակագրի մը։* [illegible] *մը վճարելու միջոց* [illegible]

Սակայն Մօրէլ [illegible] *ւական հանդարտ* [illegible] *Այդ հանդարտութիւ*[illegible] *ճումէ մը աւելի* [illegible] *կիներուն։*

Ծոցէն եղբը Մօ[illegible] *նէր դուրս ելլելու.* [illegible] *կումբը կ'երթար* [illegible] *Ֆօրը կարդալու հա*[illegible] *դուրս չելաւ և դէպ*[illegible] *զաւեցաւ։*

(Շարունակելի)